

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutus

Nina Behm
Jatta Kauppinen

KOKEMUKSIA LAPSET PUHEEKSI -KESKUSTELUSTA
VARHAISKASVATUKSESSA

Opinnäytetyö
Helmikuu 2019



OPINNÄYTETYÖ
Helmikuu 2019
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijät
Nina Behm, Jatta Kauppinen

Nimeke
Kokemuksia Lapset puheeksi -keskustelusta varhaiskasvatuksessa

Toimeksiantaja
Joensuulainen päiväkot

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien kokemuksia Lapset puheeksi -keskustelusta varhaiskasvatuksessa. Lapset puheeksi -keskustelu on osa Lapset puheeksi -menetelmää, jota toteutetaan monissa eri palveluissa. Lapset puheeksi -keskustelusta ei ole paljoa tutkittua tietoa varhaiskasvatuksen kentältä. Siun soten alueella Lapset puheeksi -keskustelun käyttöönottoa varhaiskasvatuksessa arvioidaan parhaillaan (Joensuun kaupunki 2018).

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin teema-haastatteluiden avulla. Haastatteluissa varhaiskasvatuksen työntekijöitä oli yhteensä viisi (5) ja huoltajia kuusi (6). Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tulosten mukaan Lapset puheeksi -keskustelu tukee varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien välistä yhteistyötä ja lapsen suotuisaa kehitystä. Päiväkodin resurssien riittävyys pitää Lapset puheeksi -keskusteluja vaihteli ryhmien välillä. Haastatellut työntekijät arvioivat, että Lapset puheeksi -keskustelu toimii varhaiskasvatuksen arjessa, kun se mukautetaan päiväkodin ja ryhmän arkeen. Etenkin Lapset puheeksi -keskustelun toimintasuunnitelmaosiota pidettiin käyttökelpoisena. Kaikki haastateltavat varhaiskasvatuksen työntekijät osallistuisivat Lapset puheeksi -koulutukseen, jos työnantaja sitä heille tarjoaisi. Jatkotutkimusideana Lapset puheeksi -keskustelun pitkäaikaisempia vaikutuksia lapsen suotuisalle kehitykselle sekä varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja perheiden väliselle yhteistyölle varhaiskasvatuksessa voisi selvittää.

Kieli
suomi

Sivuja 60
Liitteet 7
Liitesivumäärä 9

Asiasanat

varhaiskasvatus, Lapset puheeksi -keskustelu, Lapset puheeksi -menetelmä



THESIS
February 2019
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND

Authors
Nina Behm, Jatta Kauppinen

Title
Experiences of Let's Talk about Children conversation in Early Childhood Education

Commissioned by
A day care center at Joensuu

Abstract

The aim of the thesis was to find out early childhood education workers' and guardians' experiences about Let's Talk about Children conversation. The conversation is a part of the Let's Talk about Children method which is used in many different services. There is not a lot of researched information about the conversation in early childhood education. Its suitability in early childhood education is currently being assessed in the area of Siun sote (The city of Joensuu 2018).

The thesis is a qualitative study and the research material was collected through theme interviews. There were in total five (5) early childhood education workers and six (6) guardians as interviewees. The research material was analyzed by databased content analysis.

According to the results of this thesis, a Let's Talk about Children conversation supports the child's favourable development and the collaboration between early childhood education workers and guardians. The sufficiency of resources to keep Let's Talk about Children conversations at the day care center varied between groups. The interviewed workers estimated that the conversation works in early childhood education when it is adapted to the everyday life of the day care center. All interviewed early childhood education workers would attend the Let's Talk about Children training if their employer would offer that to them. A further study could clarify long term impacts of Let's talk about children conversations for a child's favourable development and the cooperation of early childhood education workers and guardians at early childhood education.

Language

Finnish

Pages 60

Appendices 7

Pages of Appendices 9

Keywords

early childhood education, Let's Talk about Children conversation, Let's Talk about Children method

Sisältö

1	Johdanto	6
2	Varhaiskasvatuksen lähtökohdat	7
2.1	Varhaiskasvatuksen tehtävä	7
2.2	Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja arvot	9
2.3	Lapsen vasu	11
3	Lapsen suotuisan kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa	12
3.1	Lapsen suotuisaa kehitystä tukevat tekijät	12
3.2	Ennaltaehkäisy	14
3.3	Huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välinen yhteistyö	16
4	Lapset puheeksi -menetelmä	18
4.1	Lapset puheeksi -menetelmä	18
4.2	Lapset puheeksi -keskustelu varhaiskasvatuksessa	19
5	Opinnäytetyön lähtökohdat	21
5.1	Aiemmat opinnäytetyöt ja tutkimukset	21
5.2	Tavoite ja tutkimustehtävä	23
6	Toteutus	24
6.1	Laadullinen opinnäytetyö	24
6.2	Teemahaastattelu	25
6.3	Aineiston hankinta	28
6.4	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	29
7	Tulokset varhaiskasvatuksen työntekijöiden haastatteluista	33
7.1	Lapsen suotuisan kehityksen tukeminen	33
7.2	Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä	34
7.3	Tärkeiksi koetut asiat Lapset puheeksi -keskustelussa	35
7.4	Lapset puheeksi keskustelun järjestäminen varhaiskasvatuksessa	36
8	Tulokset huoltajien haastatteluista	38
8.1	Merkitykselliset asiat Lapset puheeksi -keskustelussa	38
8.2	Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä	40
8.3	Lapset puheeksi -keskustelun järjestäminen varhaiskasvatuksessa	41
9	Johtopäätökset	43
9.1	Lapset puheeksi -keskustelu yhteistyön välineenä	43
9.2	Lapset puheeksi -keskustelu ja lapsen kehityksen tukeminen	45
9.3	Lapset puheeksi keskustelu varhaiskasvatuksen arjessa	47
10	Pohdinta	50
10.1	Yleisesti	50
10.2	Toteutus ja menetelmälliset valinnat	51
10.3	Eettisyys ja luotettavuus	52
10.4	Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat	55
10.5	Ammatillinen kasvu ja kehitys	56
	Lähteet	58

Liitteet

Liite 1	Toimeksiantosopimus
Liite 2	Tutkimuslupahakemus
Liite 3	Esite huoltajille
Liite 4	Suostumuslomake
Liite 5	Teemahaastattelurunko varhaiskasvatuksen työntekijöille
Liite 6	Teemahaastattelurunko lapsen huoltajille
Liite 7	Esimerkki analyysipolusta

1 Johdanto

Lapset puheeksi -keskustelua voidaan käyttää tukemaan varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien välistä yhteistyötä. Keskustelu on osa Lapset puheeksi -menetelmää. (Solantaus 2018, 11.) Menetelmän vaikutuksia on tutkittu muun muassa Raahen seudulla, jossa sen käyttö kaikissa lapsille ja perheille suunnatuissa palveluissa on vähentänyt lastensuojelupalveluiden tarvetta. Tämä yhteinen toimintamalli otettiin käyttöön vuonna 2012 panostaen varhaiseen tukeen. Vuonna 2014 aloitettuja lastensuojelun asiakkuuksia oli 58 % vähemmän kuin vuonna 2012. Toimintamallin käytöllä on ollut myös taloudellisia vaikutuksia. (Kallunki, Niemelä, Ala-Aho, Savela & Pesonen 2015, 89–95.) Siun sote on sitoutunut ottamaan käyttöön Lapset puheeksi -toimintamallin laajasti terveys- ja sosiaalipalveluissa (Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän yhtymähallitus 2018). Menetelmän käyttöönottoa varhaiskasvatuksessa arvioidaan kyseisellä alueella parhaillaan (Joensuun kaupunki 2018).

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aihe valikoitui käytyämme Lapset puheeksi -koulutuksen. Opinnäytetyöhön osallistujille pidettiin Lapset puheeksi -keskustelut, joihin osallistui kuusi (6) huoltajaa ja viisi (5) varhaiskasvatuksen työntekijää. Kokemuksia keskusteluista selvitettiin teemahaastatteluiden kautta, mitkä toteutettiin joensuulaisessa päiväkodissa. Aineiston analysoinnissa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä kuvataan varhaiskasvatuksen lähtökohtia, lapsen suotuisan kehityksen tukemista sekä Lapset puheeksi -menetelmää. Opinnäytetyön lähtökohdissa esitellään aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja opinnäytetöitä sekä opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimustehtävä. Luvussa kuusi kerrotaan toteutuksesta ja menetelmällisistä valinnoista. Tämän jälkeen esitellään tulokset. Johtopäätöksissä peilataan tuloksia olemassa olevaan teoriaan ja aiempiin tutkimustuloksiin. Pohdinnassa käsitellään opinnäytetyön prosessia, eettisyyttä ja luotettavuutta sekä opinnäytetyön hyödynnettävyyttä ja jatkotutkimusideoita. Lopuksi arvioimme omaa ammatillista kasvuamme opinnäytetyön teon aikana.

2 Varhaiskasvatuksen lähtökohdat

2.1 Varhaiskasvatuksen tehtävä

Varhaiskasvatuslaki määrittelee varhaiskasvatuksen kokonaisuutena suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta hoidosta, kasvatuksesta sekä opetuksesta, jonka toteuttamisessa painotetaan pedagogisia periaatteita ja toimintaa. Suunniteltaessa, järjestettäessä ja tuotettaessa varhaiskasvatusta sekä päätettäessä siitä, on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Toimintamuotoja ovat päiväkodissa järjestettävä päiväkotitoiminta, perhepäiväkodissa järjestettävä perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta, jota voidaan järjestää toimintaan soveltuvassa paikassa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1 §, 2§, 4§.) Varhaiskasvatuksen työntekijällä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä varhaiskasvatuslaissa määritellyjä varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen sosionomeja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajia (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 26 §–28 §). Kokopäivähoidossa lapsia saa olla yhtä varhaiskasvatuksen työntekijää kohden enintään neljä alle kolme vuotiasta tai kahdeksan yli kolme vuotiasta (Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018, 1 §).

Varhaiskasvatuslain 540/2018 lisäksi varhaiskasvatuksen toteuttamista, järjestämistä ja kehittämistä tukee ja ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman (vasun) perusteet (Opetushallitus 2018a, 7–9; Opetushallitus 2018b). Tässä opinnäytetyössä käytetään jatkossa varhaiskasvatussuunnitelmasta nimeä vasu. Vasun perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, joka velvoittaa oikeudellisesti varhaiskasvatuksen järjestäjiä. Varhaiskasvatuksen järjestäjällä viitataan kuntaan, kuntayhtymään tai yksityiseen palveluntuottajaan. Vasun perusteiden tehtävänä on edistää yhdenvertaisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista Suomessa. Perusteiden mukaan huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta, jota varhaiskasvatus tukee ja täydentää. Huoltajalla tarkoitetaan lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa. Varhaiskasvatuksen keskeisten sisältöjen ja tavoitteiden lisäksi vasun perusteet määrää lapsen vasun sisällöstä, lasten huoltajien ja varhaiskasvatuksen järjestäjän välisestä yhteistyöstä sekä monialaisesta yhteistyöstä. (Opetushallitus 2018a, 7–9.)

Varhaiskasvatustilain ja vasun perusteiden mukaan varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta (Varhaiskasvatustilain 540/2018, 2 §; Opetushallitus 2018a, 22). Nämä nivoutuvat yhteen käytännön toiminnassa ja painottuvat eri tavoin varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa sekä eri ikäisten lasten kanssa. Hoito, kasvatus ja opetus tapahtuvat vuorovaikutuksessa lasten, varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä ympäristön välillä. Kokonaisuus mahdollistaa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kokonaisvaltaisen edistämisen. (Opetushallitus 2018a, 22–23.)

Hoito on tunnepohjaista välittämistä sekä fyysisistä perustarpeista huolehtimista. Hoidolla tavoitellaan sitä, että lapsi kokisi itsensä arvostetuksi, ymmärretyksi sekä olevan yhteydessä toisiin ihmisiin. Hoidon perusta on kunnioittava ja vastavuoroinen vuorovaikutussuhde sekä myönteinen läheisyys. Päivittäiset toistuvat hoitotilanteet ovat aina samaan aikaan kasvatus- ja opetustilanteita, joista lapsi oppii muun muassa itsestä huolehtimisen taitoja, vuorovaikutustaitoja, ajanhallinnan taitoja sekä hyviä tottumuksia. (Opetushallitus 2018a, 22–23.)

Kasvatuksen tehtävä on moniulotteinen. Sen avulla välitetään kulttuurisia arvoja, normeja ja tapoja seuraavalle sukupolvelle. Tällöin ne myös muovautuvat ja uudistuvat. Kasvatuksella ohjataan lapsia omien mielipiteiden muodostamiseen, vallitsevien ajattelu- ja toimintatapojen kriittiseen arviointiin sekä eettisesti kestävään toimintaan. Lisäksi sillä tuetaan lasten oppimista havaitsemaan oman toimintansa vaikutukset ympäristöönsä ja toisiin ihmisiin sekä toimimaan muiden hyväksi oman osaamisensa avulla. (Opetushallitus 2018a, 23.)

Opetuksella edistetään lasten oppimista sekä tuetaan lasta luomaan merkityksiä ympäröivästä maailmasta, toisista ihmisistä ja itsestään. Uusien asioiden opetteluun erilaisia oppimisen tapoja käyttäen ohjataan, innostetaan ja motivoidaan. Lapset ovat luontaisesti uteliaita ja halukkaita tutkimaan, joten sitä hyödynnetään opetuksessa ja sitä myös opetus tukee. Opetuksessa huomioidaan lasten mielenkiinnon kohteet, vahvuudet, kehittyvät taidot sekä yksilöllisen tuen tarpeet. Opetuksen tavoitteisiin kuuluu lisäksi pedagogiselle toiminnalle, laaja-alaiselle osaamiselle sekä oppimisympäristöille asetettuja tavoitteita. (Opetushallitus 2018a, 23.)

2.2 Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja arvot

Varhaiskasvatuslaissa on määritelty 10 tavoitetta varhaiskasvatukselle. Tavoitteilla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista yksilöllistä kasvua, kehitystä ja oppimista, koulutuksellista tasa-arvoa sekä monipuolista pedagogista toimintaa ja myönteisten oppimiskokemusten tarjoamista. Lisäksi tavoitteita on asetettu turvalliselle ja kehittäväälle oppimisympäristölle, kunnioittavalle toimintatavalle ja pysyville vuorovaikutussuhteille sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi. Varhaiskasvatuksessa on myös pyrittävä tunnistamaan yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tukea tarpeen vaatimalla tavalla esimerkiksi moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen. Tavoiteisiin kuuluu lisäksi lapsen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen kehittäminen, eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan ohjaaminen sekä toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen ohjaaminen. Lapselle tulee taata mahdollisuus osallistua itseään koskeviin asioihin ja saada vaikuttaa niihin. Huoltajia tulee tukea kasvatustyössä sekä toimia yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja tasapainoisen kehityksen saavuttamiseksi. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3 §.)

Lapsella on oikeus olla osallisena omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa sekä tulla kuulluksi (Opetushallitus 2018a, 27). Osallisuus tarkoittaa oikeutta saada tietoa itseään koskevista päätöksistä, mahdollisuutta ilmaista mielipiteensä niistä ja näin päästä vaikuttamaan päätöksiin (Pajulammi 2014, 141). Osallisuudesta ja vaikuttamisesta on säädetty myös varhaiskasvatuslaissa. Toteuttaessa, suunniteltaessa sekä arvioitaessa varhaiskasvatusta on selvitettävä lapsen toivomukset sekä mielipide. Nämä on otettava huomioon lapsen iän ja kehityksen edellyttämällä tavalla. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 20 §.) Lapsen itseluottamus kasvaa, käsitys itsestä kehittyy sekä yhteisössä tarvittavat taidot muovautuvat, kun lapsi saa osallistua ja vaikuttaa. Lapsen osallisuutta vahvistaa hänen kohtaamisensa sensitiivisesti sekä myönteinen kokemus kuulluksi tulemisesta. (Opetushallitus 2018a, 27, 30.) Väittämisen kokemukseen syntymiseen liittyy keskeisesti toisen kuunteleminen (Hurme & Kyllönen 2014, 102). Myös huoltajille on mahdollistettava osallistuminen ja vaikuttaminen lapsensa varhaiskasvatukseen, suunnitteluun sekä arviointiin (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 20 §)

Vasun perusteissa on määritelty arvoperusta. Siihen kuuluu lapsuuden itseisarvo ja tälle käsitykselle varhaiskasvatus perustuukin. Käsitteellä viitataan siihen, että jokainen lapsi on arvokas ja ainutlaatuinen juuri sellaisena kuin on. Hänellä on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi, ymmärrettyksi sekä huomioon otetuksi omana itsenään ja yhteisön jäsenenä. Arvoperustassa on nimettynä muitakin lapsen oikeuksia. Näitä ovat esimerkiksi lapsen oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon, kannustamiseen, uusien asioiden opetteluun, leikkiin, yhteisöllisyyteen, monipuolisen tiedon saamiseen, tunteiden käsittelyyn sekä omien lähtökohtiensa mukaiseen käsitysten rakentamiseen itsestään, identiteetistään ja maailmasta. Lasten ohjaaminen terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin kuuluu varhaiskasvatuksen tehtäviin. Terveellinen ja kestävä elämäntapa on yksi arvoperustan arvoista. Kestävän elämäntavan periaatteita tunnustetaan ja noudatetaan varhaiskasvatuksessa huomioiden sosiaalinen, kulttuurinen, ekologinen sekä taloudellinen ulottuvuus. (Opetushallitus 2018a, 20-21.)

Käsitteet yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus ovat osa vasun perusteiden arvoperustaa, joita edistetään varhaiskasvatuksessa. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tehdä valintoja ja kehittää taitojaan riippumatta esimerkiksi syntyperästä, sukupuolesta tai muista henkilöön liittyvistä syistä. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tehtävänä on luoda ilmapiiri, joka kunnioittaa moninaisuutta. Perheiden monimuotoisuus onkin yksi käsite, joka on nostettu esille. Hyvän kasvatusyhteistyön edellytyksenä on se, että varhaiskasvatuksen työntekijöillä on ammatillinen, kunnioittava ja avoin suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin sekä muun muassa perheiden erilaisiin kulttuureihin, kieliin, uskontoihin ja kasvatusnäkökulmiin. Varhaiskasvatus perustuu ihmisoikeuksien, elämän sekä kestävä elämäntavan kunnioittamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Arvoperustaan kuuluu lisäksi ihmisenä kasvaminen arvona. Se ilmenee muun muassa niin, että varhaiskasvatuksen työntekijät tukevat lasten kasvua ihmisyyteen sekä ohjaavat lapsia keskustelemaan arvoista ja ihanteista sekä toimimaan arvoperustan mukaisesti. (Opetushallitus 2018a, 20–21.)

2.3 Lapsen vasu

Lapsen vasu on lapselle laadittava henkilökohtainen suunnitelma hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteuttamisesta. Suunnitelma on laadittava kaikille lapsille, jotka ovat päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Suunnitelmaan kirjataan tavoitteet varhaiskasvatuksen toteuttamisesta ja toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Tavoitteet tehdään niin, että ne tukevat lapsen hyvinvointia, kehitystä ja oppimista. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 23 §.) Joensuun kaupungin vasu painottaa positiivista pedagogiikkaa lapsen vasun tekemisessä. Se velvoittaa kirjaamaan toiminnalle asetetut tavoitteet lapsen vahvuuksien kautta. (Joensuun kaupunki 2016, 8.)

Lapsen vasussa tulee lisäksi olla lapsen mahdollinen tuen tarve ja toimenpiteet tuen toteuttamiseksi (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 23. §). Suunnitelmaan kirjattavat tavoitteet ovat tavoitteita siitä, miten lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tuetaan pedagogisella toiminnalla (Opetushallitus 2018a, 10). Tavoitteet ovat siis tavoitteita varhaiskasvatuksen työntekijöiden toiminnalle ja siihen, että miten lapsen tuen tarpeisiin pystytään vastaamaan (Joensuun kaupunki 2016, 8). Suunnitelmaan kirjataan myös lapsen kiinnostuksen kohteet sekä kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vahvuudet (Opetushallitus 2018a, 11).

Lapsen vasu tehdään lapsen huoltajien ja lapsen kasvatuksesta, hoidosta ja opetuksesta vastaavien henkilöiden kesken (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 23 §). Lapsen vasussa yhdistyy huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemykset sekä havainnot lapsen kehityksestä, oppimisesta sekä ryhmässä toimimisesta (Opetushallitus 2018a, 10). Varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö vastaa suunnitelman laatimisesta päiväkodeissa. Lapsen mielipide tulee selvittää ja ottaa huomioon sitä laatiessa. Suunnitelman tekoon voi osallistua tarvittaessa myös muita lapsen kehitystä ja oppimista tukevia tahoja. Vasun toteutumista, riittävyyttä ja tuen tarvetta on arvioitava. Suunnitelma on tarkistettava aina, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät mutta vähintään kerran vuodessa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 23 §.) Lapsen, huoltajien ja varhaiskasvatushenkilökunnan kanssa sovittujen asioiden lisäksi vasuun merkitään käytännön asioita kuten suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt ja tieto

suunnitelman laatimisesta ja seuraavasta tarkistuskerrasta. (Opetushallitus 2018a, 11.)

3 Lapsen suotuisan kehityksen tukeminen varhaiskasvatuksessa

3.1 Lapsen suotuisaa kehitystä tukevat tekijät

Oleellista lapsen suotuisalle kehitykselle on kehitysympäristöjen yhteistyö. Varhaiskasvatusikäisen lapsen kehitysympäristöihin kuuluvat koti, varhaiskasvatus ja vapaa-ajan ympäristöt. Toiminta, kanssakäyminen ja vuorovaikutus eri kehitysympäristöissä voi viedä lapsen kehitystä suotuisaan tai epäsuotuisaan suuntaan. Jokaisella kehitysympäristöllä on oma itsenäinen vaikutuksensa lapsen kehitykselle, mutta niiden toimiessa yhteistyössä ne tuottavat vahvan yhteisvaikutuksen. (Solantaus & Niemelä 2016, 21–23.)

Lapsen suotuisaa kehitystä edesauttaa se, että lapsella on toimivat ja lämpimät suhteet vanhempiinsa, sisaruksiinsa, varhaiskasvatuksen työntekijöihin sekä muuhun lapsen sosiaaliseen verkostoon. Suotuisaa kehitystä tukee myös se, että lapsella on luottavainen ja turvallinen olo kotona ja varhaiskasvatuksessa. On tärkeää, että lapsi kiinnittyy varhaiskasvatuksen ympäristöön ja kokee kuuluvansa osaksi ryhmää. Merkityksellistä on lapsen kokemus siitä, että häntä kaivataan, odotetaan ja että hänen seurassaan on hauskaa. Suotuisaa kehitystä tukee lisäksi se, että lapsen tunteiden, käyttäytymisen ja mielialan vaihteluita ymmärretään ja että niitä tuetaan hänen vaikeina päivinä. Lasta ei kielletä näyttämästä tunteitaan tai ohiteta niitä, vaan autetaan häntä selviytymään vahvojen tunteiden kanssa. On tärkeää, että lasta ei leimata ongelmalapseksi, vaikka hänellä olisi ongelmia. (Solantaus 2018, 14–15.)

Kasvattajan eli esimerkiksi varhaiskasvatuksen työntekijän ja kasvatettavan lapsen välisen vuorovaikutuksen rakentuminen on aina yksilöllistä. Hyvän vuorovaikutuksen syntyyn vaikuttaa oikeudenmukainen ja tasapuolinen kohtelu sekä

aito välittäminen. Vuorovaikutuksen kautta ohjataan lapsen kasvua ja oppimista hyvän tunneilmaston ja ilmapiirin avulla. Vuorovaikutussuhteessa keskiössä on vastavuoroisuus, läsnä oleminen sekä avoin yhteys. Vuorovaikutus tapahtuu samaan aikaan sanallisella ja sanattomalla viestinnällä. Sanaton viestintä voi näkyä tilankäytön, kehollisen ja kasvojen ilmaisun sekä katseen ja äänen käytön kautta. (Hurme & Kyllönen 2014, 23, 75–79.) Jotta varsinkin pienten lasten sanaton viestintä tulee ymmärretyksi, täytyy kasvattajan vuorovaikutuksessa näkyä emotionaalista herkkyyttä ja sensitiivisyyttä. Sensitiivisyys tarkoittaa aikuisen herkkyyttä tunnistaa lapsen tunnetiloja ja kykyä ymmärtää lapsen tunteita ja hänelle merkityksellisiä asioita ja tilanteita. (Ahonen 2017, 72–73.) Lapsen ja varhaiskasvatuksen työntekijän vuorovaikutusprosessissa varhaiskasvatuksen työntekijä pyrkii ymmärtämään, mitä lapsi koettaa kertoa eri keinoin eli sanoin, elein tai ilmein. Vuorovaikutuksen kautta rakentuu tunneside lapsen ja varhaiskasvatuksen työntekijän välille. (Hurme & Kyllönen 2014, 23, 75–79.)

Liisa Ahosen tekemässä tutkimuksessa yksi käytetyimmistä yksittäisistä vuorovaikutustavoista on lämmin vuorovaikutustapa. Lämpimässä vuorovaikutustavassa varhaiskasvatuksen työntekijästä huomaa, että hän on töissä lapsia varten. Lisäksi työntekijällä on syvä sitoutuminen vuorovaikutukseen lapsiryhmän tai lapsen kanssa ja vuorovaikutuksessa oleminen on hänelle tärkeää. Työntekijä kohtaa lapset empaattisesti ja kiireettömästi. Hänellä on aikaa pysähtyä lapsen kokemuksen äärelle, kuuntelemaan lasta ja saamaan kokemuksen ja tulkinnan lapsen kokemasta tilanteesta. Lapsen voimakkaisiin tunteisiin vastataan empaattisesti, eikä omaa valta-asemaa korostamalla tai rankaisemalla. Varhaiskasvatuksen työntekijä antaa lapselle tilaa olla oma itsensä ja pyrkii mahdollisimman hyvin tunnistamaan hänen tarpeitaan. (Ahonen 2017, 76–78.)

Lapsen arjessa on tärkeää, että sen päivittäiset rutiinit toimivat mahdollisimman hyvin. Näitä rutiineja kotona ja varhaiskasvatuksessa ovat esimerkiksi nukkuminen, ruokailu ja pukeminen. (Solantaus 2018, 14–15.) Hoitotilanteissa on tärkeää, että lapselle annetaan aikaa toimia ilman kiirettä. Niiden kautta opetetaan lasta selviytymään toiminnoista omatoimisesti, mikä vahvistaa lapsen itsetuntoa ja tuottaa iloa. Lapsen perusturvallisuutta edistää aikuisen ystävällinen ja iloinen suhtautuminen lapseen. (Tiusanen 2008, 79.)

Jotta lapsi voi hankkia elämässään tarvittavia taitoja ja tietoja tulee varhaiskasvatuksen antaa hänelle mahdollisuus monipuoliseen oppimiseen, kasvuun ja terveen itsetunnon kehitykseen. Taitojen ja tietojen saavuttamista helpottaa, jos lapsella on myönteinen käsitys itsestä oppijana sekä positiivinen minäkuva. On tärkeää, että lapsi saa kokea onnistumisia päiväkodissa. Myönteisen oppimiskokemukset ohjaavat keskeisesti lapsen elämää. Oppimisympäristö voi tukea lapsen positiivisen minä -ja oppimiskäsityksen muodostumista. Lisäksi lapsen tulisi saada tunne, että hänellä olevilla taidoilla on arvoa ja järkevää käyttöä ja että hänen osaamistaan arvostetaan. (Hotulainen 2005, 138.) Positiivisessa pedagogiikassa tavoitteena on se, että oppija tulisi tietoiseksi kyvyistään. Tavoitteena on lisäksi ennaltaehkäistä opettamalla vahvan luonteen taitoja monipuolisesti, jotka antavat keinoja elämän kriisien koittaessa sekä mahdollistaa ympäristö myönteiselle vuorovaikutukselle ja ihmisenä kasvamiselle. Myönteisiä kehityskulkuja mahdollistetaan kannustavalla palautteella, sinnikkäällä työnteolla sekä omia luontevahvuuksia löytämällä. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2016, 10.) Lapsi oppii tuntemaan omia vahvuuksiaan, ylpeyttä omasta osaamisestaan sekä arvostamaan osaamistaan ja itseään kun hän kehittyy osaamisalueella, jonka kokee tärkeäksi (Hotulainen 2005, 138).

Vahvuudella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä asiaa, joka sujuu lapsella tai hänen elämäntilanteessaan tavanomaisesti, ei siis pelkästään erityistä kykyä tai onnistumista (Solantaus 2018, 3). Lapselle vahvuuksien sanallistaminen auttaa lasta voimaan hyvin. Usein riittää myönteinen kohtaaminen ja pieni kannustus. Merkityksellistä on se, että keuhut ovat aitoja ja olemassa olevia. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 21.)

3.2 Ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisyllä voidaan pyrkiä takaamaan turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö. Toimet, joilla pyritään esimerkiksi vaikuttamaan siihen, ettei häiriökäyttäytymistä tai uhkatilanteita ilmene, voidaan kohdistaa yksilöön, ryhmään tai yksikköön. (Hurme & Kyllönen 2014, 62.) Työntekijälle huoli voi herätä lapsen tilanteesta tekemiensä havaintojen pohjalta. Tähän liittyy tunteet, tieto

sekä velvoitteet koskien lasta. Työntekijä tarkastelee aikaisempia kokemuksiaan, tietojaan sekä oppimaansa suhteessa nykyhetkeen lapsesta, mistä hän saa kokonaisvaltaisen näkemyksen tilanteesta. Kokonaisvaltaisen näkemyksen kautta työntekijälle voi herätä eriasteinen huoli lapsesta. (Eriksson & Arnkil 2012, 21.) Tunnistamalla huolet ja haavoittuvuudet osataan toimia päiväkodin arjessa paremmin (Solantaus & Niemelä 2016, 24). Haavoittuvuudella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä ongelmaa tai asiaa, josta voi tulla ongelma, jos siihen ei puututa. Tilanteisiin puuttuminen ajoissa on ennaltaehkäisyä. (Solantaus 2018, 3.)

Varhaiskasvatuksessa vanhempien ongelmia voi olla vaikeaa ottaa puheeksi. Nämä kuitenkin vaikuttavat lapsen käyttäytymiseen varhaiskasvatuksessa. Lapset reagoivat pieniinkin muutoksiin herkästi. Jokaisella perheellä on jossain vaiheessa elämää jonkinlaisia haasteita, paineita tai mullistuksia. (Solantaus 2015, 5, 9.) Perheen arkeen voi vaikuttaa ei-toivotulla tavalla esimerkiksi ihmis-suhteisiin ja kuormittumiseen liittyvät ongelmat. Huoltajien mielenterveysongelmat, väkivaltaisuus sekä liiallinen päihteidenkäyttö viestivät puolestaan vakavasta tuen tarpeesta. Se, miten perheen haasteet vaikuttavat perheisiin on hyvin yksilöllistä. (Määttä & Rantala 2016, 103.)

Varhaiskasvatuksessa on toimittava yhteistyössä sosiaali- ja terveyshuollosta vastaavien tahojen kanssa tarpeen mukaan niin, että lapsen tarvitsema tuki ja palvelujen kokonaisuudet voidaan arvioida, suunnitella sekä toteuttaa (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 7 §). Ehkäisevä lastensuojelu tarkoittaa lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamista sekä edistämistä. Lisäksi sillä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevä lastensuojelu ilmenee tukena ja erityisenä tukena, jota toteutetaan varhaiskasvatuksessa ja muun muassa neuvolassa, opetuksessa, nuorisotyössä sekä muissa sosiaali- ja terveydenhuollonpalveluissa. Jos lapsi tai perhe on lastensuojelun asiakkaana, käytetään annettavasta tuesta käsitettä avo-, sijais- tai jälkihuolto. (Lastensuojelulaki 2007/417 3a §.)

3.3 Huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välinen yhteistyö

Varhaiskasvatuksessa huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä rooli. Sen tavoitteena on tukea ja edistää lapsen kehitystä, kasvatusta, hoitoa ja opetusta. Kasvatusyhteistyössä tärkeää on luottamuksen rakentaminen, kunnioitus sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus. Vastuu yhteistyöstä on varhaiskasvatuksen työntekijöillä. Se edellyttääkin heiltä aktiivisuutta ja aloitteellisuutta. Yhteistyössä huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet, perheiden moninaisuus sekä vanhemmuuteen ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. (Opetushallitus 2018a, 33–34.) Kodin ja varhaiskasvatuksen yhteistyön toimivuus on yksi lasta tukevista tekijöistä ja sillä on vahva merkitys lapsen hyvinvoinnille (Solantaus 2015, 3–4).

Lapselle on tärkeää, että hänelle tärkeät aikuiset tekevät yhteistyötä keskenään (Solantaus 2018, 15). Etenkin haasteita ratkoessa tulee työskennellä yhteistyössä lapsen verkostojen kanssa (Väliavaara 2008, 81). Yhteinen ymmärrys perheen tilanteesta auttaa kaikkia osapuolia toimimaan tilanteessa paremmin. Puhumalla kotona tai varhaiskasvatuksessa tapahtuvista asioista, ymmärretään myös lasta paremmin. Ilman aikuisen apua voi kotona tai varhaiskasvatuksessa tapahtuvista asioista syntyä lapselle väärinkäsityksiä. Lapsi voi syyllistää asioista itseään, jos asioita ei käydä läpi yhdessä. Siksi yhteistyö kodin ja varhaiskasvatuksen välillä on todella tärkeää. Lapselle on tärkeää, että hän kokee, että varhaiskasvatuksessa arvostetaan ja ymmärretään hänen perhettään. Lapsen huoltajista ja perheestä tulee puhua varhaiskasvatuksessa kunnioittaen ja lämmöllä, samoin kuin kotona tulee puhua varhaiskasvatuksen työntekijöistä. (Solantaus 2018, 14–15.)

Lapsen varhaiskasvatuksella voi olla suojaava merkitys lapsen elämään, jos lapsen tarpeet ymmärretään ja niihin vastataan. Tämä vaatii sen, että lapsen tarpeet tiedostetaan ja niihin panostetaan. (Solantaus & Niemelä 2016, 23). Toisessa kehitysympäristössä tapahtuvat ongelmat sekä hyvin sujuvat asiat heijastuvat lapsen käytökseen ja olemukseen toisessa kehitysympäristössä. Toisaalta toinen kehitysympäristö voi kantaa lasta, jos toisessa on ongelmia. Tämä edellyttää tietenkin tietoisuutta ongelmasta, jotta osataan toimia lapsen parhaaksi yhdessä. Jos jossakin kehitysympäristössä on haasteita, on hyvä, että

muissa tuetaan ja tarjotaan lapselle onnistumisen ja ilon kokemuksia. Lapsen kuuluu saada päivittäisessä arjessaan kokemus siitä, että hän on arvokas, ainutlaatuinen ja että hänestä välitetään. Lapsen tärkeiden aikuisten tulee pysähtyä kuuntelemaan ja keskustelemaan lapsen kanssa, kun hänellä on asiaa. (Solantaus 2018, 11, 14–15.)

Tärkeää yhteistyössä on, että varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien välillä vallitsee luottamus. Tämä mahdollistaa luottamuksellisen suhteen, jolloin surujen ja ilojen jakaminen puolin ja toisin helpottuu. (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes 2016, 226.) Keskustelujen sisällöt syvenyvät, kun varhaiskasvatuksen työntekijöiden asiantuntemus ja huoltajien oman lapsensa tuntemus ovat dialogissa keskenään. Dialogi tarkoittaa tasa-arvoista vuoropuhelua, jossa molempien osapuolien näkemykset ovat yhtä arvokkaita. Dialogi sisältää taidon puhua, toimia ja ajatella yhdessä. Yhteinen ymmärrys ja erilaisten tulkintojen yhteensovittaminen luodaan dialogissa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17, 38.) Hyvä yhteistyö pitää sisällään yhteisen pohdinnan, keskinäisen tuen, ongelmanratkaisun toimintamalleineen sekä jaetun ilon lapsen hyvinvoinnista. Se perustuu kodin ja varhaiskasvatuksen tilanteen ja näkökulmien kunnioitukseen ja ymmärrykseen. Erityisesti yhteistyön toimivuus korostuu, jos lapsella on vaikeuksia elämässään. (Solantaus 2015, 4.) Kunnioittamalla toinen toisiaan keskinäinen vuorovaikutus paranee ja asioiden esiintuominen peittelemättä tai teeskentelemättä helpottuu. Kuuntelemalla ja keskustelemalla voidaan oppia ymmärtämään, kunnioittamaan ja hyväksymään toinen toisiaan paremmin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Lapsen vahvuuksien etsiminen ja jakaminen parantaa varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien välistä yhteistyötä. Positiivista näkökulmaa saadaan, kun lapsen kehittymistarpeiden tarkastelussa ja tuen muotojen suunnittelussa huomioidaan toimivat asiat. Vahvuudet huomioimalla keskustelussa saadaan positiivista näkökulmaa yhteistyöhön ja ne siirtyvät myös tuen suunnitteluun. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 35.)

4 Lapset puheeksi -menetelmä

4.1 Lapset puheeksi -menetelmä

Lapset puheeksi -menetelmä on osa Toimiva lapsi & perhe -työtä. Toimiva lapsi & perhe -työssä tutkitaan, kehitetään ja juurrutetaan työkäytäntöjä, jotka ehkäisevät ongelmia ja tukevat lasten hyvinvointia. (Suomen Mielenterveysseura 2018b.) Lapset puheeksi -menetelmä on tarkoitettu kaikille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita käyttäville perheille. Sitä voidaan tarjota osana normaalia toimintaa erilaisissa palveluissa, koulussa ja varhaiskasvatuksessa. (Suomen Mielenterveysseura 2018a, 3.) Jotta menetelmää voi käyttää, tulee käydä Lapset puheeksi -koulutus (Suomen mielenterveysseura 2018b). Lapset puheeksi -menetelmä auttaa vanhempia ja muita lapsen tai nuoren tärkeitä aikuisia tukemaan lasta hänen eri elämäntilanteissaan sekä kehitysvaiheissaan. Menetelmän avulla tuetaan lapsen suotuisaa kehitystä sekä arkipäivien sujumista että ehkäistään mahdollisten ongelmien syntymistä. Ongelmien syntymistä ehkäistään muokkaamalla lapsen arki kotona ja varhaiskasvatuksessa lasta tukevaksi. (Suomen Mielenterveysseura 2018a, 3.)

Lapset puheeksi -menetelmään kuuluu Lapset puheeksi -keskustelu, jossa keskustellaan ja kartoitetaan lapsen sekä perheen tilannetta, jonka jälkeen tehdään toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelmaan mietitään miten kotona, varhaiskasvatuksessa tai koulussa ja vapaa-aikana saadaan toimittua niin, että lapsen vahvuudet lisääntyvät. Suunnitelmaan kirjataan myös se, kuinka haavoittuvuukissa toimitaan. (Solantaus & Niemelä 2016, 21.) Keskustelussa rakennetaan yhteistä ymmärrystä työntekijän ja perheen välille sekä huoltajien ja lapsen välille perheen tilanteesta ja toiminnasta (Suomen Mielenterveysseura 2018a, 3). Lapset puheeksi -keskusteluun on varhaiskasvatukseen, kouluun ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin jokaiseen erilaiset materiaalit. Keskusteluissa käytettävät lokikirjat löytyvät Suomen mielenterveysseuran sivuilta. (Suomen Mielenterveysseura 2018c.) Lapset puheeksi -keskustelun jatkona voidaan pitää tarvittaessa neuvonpito. Neuvonpidossa paikalle kutsutaan lisää ihmisiä, joista

syntyy lapsen ja perheen ympärille laajempi tukiverkosto. (Suomen Mielenterveysseura 2018a, 7.)

4.2 Lapset puheeksi -keskustelu varhaiskasvatuksessa

Lapset puheeksi -keskustelu on osa Lapset puheeksi -menetelmää. Varhaiskasvatuksessa Lapset puheeksi -keskustelulla pyritään löytämään yhteinen ymmärrys lapsen tilanteesta varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välillä. Keskustelun kautta tullut kokonaistilanteen ymmärtäminen auttaa aikuisia toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla lapsen kanssa kulloisessakin elämäntilanteessa ja eri kehitysvaiheissa. Panostamalla lapsen arkeen sekä vuorovaikutuksen, rutiinien ja toimintojen merkitykseen, tuetaan sekä lapsen suotuisaa kehitystä että lapsen pärjäämistä vaikeissa elämäntilanteissa. Lapset puheeksi -keskustelu toimii työvälineenä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Se antaa tilaisuuden tasavertaiseen keskusteluhetkeen, jossa voidaan rauhassa keskittyä lapsen asioihin. Lapset puheeksi -keskustelu sopii käytettäväksi kaikkien perheiden kanssa. Keskusteluun osallistuminen on vapaaehtoista. (Solantaus 2018, 11, 16.)

Huoltajilla sekä varhaiskasvatuksen työntekijöillä on oma vastuunsa lapsesta sekä hänen arjen kulustaan. Lapset puheeksi -keskustelussa lapselle rakennetaan tukevaa arkipäivää kotiin sekä lapsen varhaiskasvatusympäristöön. Kun huoltaja ja varhaiskasvatuksen työntekijä keskustelevat lapsesta, on paikalla kaksi lapsen hyvin tuntevaa aikuista. Kummallakin heillä on oma kokemuksensa, asiantuntemuksensa ja tehtävänsä lapsen elämässä. Huoltajilla kotona, kun taas varhaiskasvatuksen henkilöstöllä varhaiskasvatuksessa. Keskustelun tavoitteena on toimiva yhteistyö toista kunnioittaen. (Solantaus 2015, 3.)

Varhaiskasvatuksessa Lapset puheeksi -keskustelussa käydään läpi lapsen elämää kotona, varhaiskasvatuksessa sekä hänen vapaa-ajan ympäristöissään. Lokikirjaa käytetään keskusteluissa tukena, jotta keskustelun sisältö pysyisi samana työntekijästä riippumatta. Lokikirja on keskustelun runko, jossa on 12 teemaa, jotka liittyvät lapsen elämään ja hänen arkeensa. Lokikirjasta löytyvistä

aiheista, varhaiskasvatuksen työntekijä keskustelee yhdessä huoltajan kanssa. Keskustelun aikana tunnistetaan ja merkitään lokikirjaan lapsen elämäntilanteeseen liittyviä vahvuuksia ja haavoittuvuuksia. Huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijän näkemykset ja kokemukset voivat erota toisistaan. Keskustelussa ei ole kysymys ”oikeasta” ja ”väärästä”, sillä jokaisella on oma näkökulmansa. Kehitysympäristöinä koti ja varhaiskasvatus eroavat toisistaan, joten lapsetkin voivat toimia niissä eri tavalla. (Solantau 2018, 3–6, 17.)

Keskustelun jälkeen valitaan keskustelun sisällöstä tärkeimmät vahvuudet ja haavoittuvuudet. Nämä siirretään toimintasuunnitelmaan, johon suunnitellaan konkreettista toimintaa vahvuuksien ylläpitämiseksi sekä siihen, kuinka haavoittuvuuksien käsittelyssä toimitaan. Jos perheen omat voimavarat eivät riitä, mietitään saisiko perheen sosiaalisista verkostoista apua tilanteeseen. Toimintasuunnitelmassa on omat kohdat kotiin ja varhaiskasvatukseen. (Solantau 2018, 7.) Toimintasuunnitelmasta kirjataan ne tiedot vasuun, joista on keskusteltu huoltajan kanssa ja jotka liittyvät vasuun (Solantau 2018, 17).

Lapset eivät osallistu konkreettiseen Lapset puheeksi -keskusteluun varhaiskasvatuksessa. Lapsen osallisuus kuitenkin toteutuu, kun se huomioidaan ennen keskustelua ja sen jälkeen. Lapset puheeksi -keskustelun teemoista keskustellaan lapsen kanssa kodin ja varhaiskasvatuksen näkökulmasta ennen varsinaista keskustelua. Lapset puheeksi -keskustelun jälkeen vanhempia rohkaistaan keskustelemaan tehdystä toimintasuunnitelmasta lapsen kanssa, jonka toteuttamiseen lapsi osallistuu. Lapsen mielipiteitä toimintasuunnitelmasta kuunnellaan ja häntä kannustetaan keksimään lisää ideoita suunnitelmaan. Lokikirja muistiinpanoineen viedään kotiin, jotta lapsi ja huoltaja voivat halutessaan siihen myöhemmin palata. (Solantau 2018, 8, 12, 17.)

Varhaiskasvatuksessa Lapset puheeksi -keskustelu voidaan toteuttaa räätälöidysti päiväkodin toimintaan sopivaksi. Ensimmäisessä (1) vaihtoehdossa keskustelu käydään päiväkodin kaikkien lasten vanhempien kanssa sekä jatkossa lapsen elämäntilanteen muuttuessa, jos tilanne vaarantaa lapsen hyvinvointia. Tällöin keskustelu toimii ennaltaehkäisevällä tavalla. Toisessa (2) vaihtoehdossa kaikille vanhemmille tiedotetaan Lapset puheeksi -keskustelusta, mutta

se toteutetaan, kun kodissa tai varhaiskasvatuksessa on muutoksia tai tilanteita, jotka tuovat paineita lapsen elämään, kasvattajille tai lapsella on itsellään vaikeuksia. Näin ollen lapsen tilanteeseen reagoidaan myöhemmin kuin ensimmäisessä vaihtoehdossa. Kolmannessa (3) vaihtoehdossa on nähtävissä jo selviä ongelmia, kun keskustelu käydään. Kyseisessä vaihtoehdossa pyritään tukemaan lapsen hoitoa ja kuntoutusta sekä saamaan lapsen kehitys yksilölliselle normaalille polulle. (Solantaus 2018, 17.)

5 Opinnäytetyön lähtökohdat

5.1 Aiemmat opinnäytetyöt ja tutkimukset

Aiempia tutkimuksia Lapset puheeksi -menetelmästä on tehty Raahen seudulla, jossa se otettiin käyttöön laajasti lapsiin ja lapsiperheisiin suunnatuissa palveluissa vuonna 2012. Tällöin päämääräksi nostettiin varhainen tukeminen, lasten ja nuorten hyvinvointi sekä vaikuttaminen heidän kasvu- ja kehitysympäristöihin. Samaan aikaan tehtiin työtä palvelujärjestelmän muuttamiseksi, jotta tuki lapsen kehitysympäristöihin saataisiin mahdollisimman nopeasti ja joustavasti. Tuloksien mukaan varhaiskasvatus ja koulu saavatkin avun nopeasti tilanteisiin, joissa tarvitaan sosiaali- tai terveydenhuollon asiantuntemusta tai tukea. Lapset puheeksi -menetelmä on tuonut yhteisen toimintamallin, jonka ansiosta ymmärretään minkälaisia mahdollisuuksia ja resursseja on käytettävissä perheiden ja lasten hyvinvointiin. (Kallunki ym. 2015, 89–90, 94–95.)

Yhteisellä toimintamallilla on ollut myös taloudellisia vaikutuksia. Vuonna 2012 resursseja lisättiin varhaiseen tukeen, jonka myötä korjaavien palveluiden kuormitus alkoi vähentyä vuonna 2013. Korvaavien palveluiden väheneminen on mahdollistanut voimavarojen suuntaamisen ennaltaehkäiseviin toimiin ja varhaiseen tukeen. Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymässä lastensuojelupalveluiden käyttö on pudonnut paljon vuosina 2012–2014. Kyseisinä vuosina lastensuojeluilmoitukset vähenivät 25 %, lastensuojelutarpeen selvitykset 52 %, aloitettuja asiakkuuksia oli 58 % vähemmän ja kiireellisten sijoitusten määrä väheni 33

prosenttia. Raahen seudun hyvien tulosten seurauksena Pohjois-Pohjanmaan kunnat ovat sitoutuneet toteuttamaan Lapsen puheeksi -toimintamallia omassa kunnassaan. (Kallunki ym. 2015, 94–95.)

Montonen ja Piispa (2017) käsittelevät opinnäytetyössä Lapset puheeksi -menetelmää. Opinnäytetyössä selvitettiin minkälaisia kokemuksia työntekijöillä ja vanhemmilla on Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin liittyen Peitsarin päiväkodissa. Heidän tavoitteenaan oli myös saada kehittämissuhteita liittyen Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeeseen sekä itse keskusteluun. Tuloksista ilmeni, että huoltajat ja varhaiskasvatuksen työntekijät olivat olleet tyytyväisiä keskusteluun ja heidän väliseen vuorovaikutukseen. Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeesta tärkeäksi koettiin sen perhekeskeisyys ja syvällisyys. Lomake koettiin kuitenkin pitkänä ja työläänä. (Montonen & Piispa 2017.) Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmalomake ei ole sama kuin tässä opinnäytetyössä käytetty Lapset puheeksi -lokkikirja. Muita varhaiskasvatukseen liittyviä opinnäytetöitä Lapset puheeksi -menetelmästä ei löytynyt.

Haapalahti, Niemelä ja Vuorma ovat tehneet vuonna 2016 opinnäytetyön nimeltä: Lapset puheeksi -menetelmä terveydenhoitajien työssä äityis- ja lastenneuvolassa Pohjois-Pohjanmaalla (Haapalahti, Niemelä & Vuorma 2016, 1). Junttila, Laurila ja Saarni ovat tehneet opinnäytetyn vuonna 2016 koskien Lapset puheeksi -menetelmää perheiden tukena vanhemman sädehoitojakson aikana (Saarni, Laurila & Junttila 2016, 2). Juntunen, Jurvelin, Pirskanen ja Pyrrö ovat tehneet vuonna 2017 opinnäytetyön nimeltä: Kouluterveydenhoitajien kokemuksia Lapset puheeksi -menetelmän käytöstä (Juntunen, Jurvelin, Pirskanen & Pyrrö 2017, 2).

Siun soten eli Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän alue on sitoutunut ottamaan käyttöön Lapset puheeksi -toimintamallin laajasti terveystalvelu- ja sosiaalitalveluissa (Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymän yhtymähallitus 2018; Siun sote 2018). Joensuun kaupungin vuoden 2018 toukokuuisessa pöytäkirjassa kerrotaan, että Siun soten alueella on sitouduttu kouluttamaan 16 Lapset puheeksi -menetelmän kouluttajaa, jotka jatkavat

menetelmän kouluttamista eteenpäin. Pöytäkirjasta selviää, että menetelmän käyttöönottoa varhaiskasvatuksessa arvioidaan Siun soten alueella parhaillaan. (Joensuun kaupunki 2018.)

5.2 Tavoite ja tutkimustehtävä

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää, miten Lapset puheeksi -keskustelu toimii varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena on tuottaa uutta kokemuksellista tietoa Lapset puheeksi -keskustelun toimivuudesta ja sen hyödyllisyydestä varhaiskasvatuksessa. Tähän päädyttiin, koska keskustelun toimivuutta varhaiskasvatuksessa on tutkittu vain vähän. Tarkoituksena oli myös tuottaa toimeksiantajalle tietoa siitä, kannattaako menetelmää ottaa käyttöön päiväkodissa ja henkilökuntaa kouluttaa sen toteuttamista varten. Opinnäytetyössä selvitetään sekä lasten huoltajien että varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia Lapset puheeksi -keskustelun toimivuudesta ja hyödyllisyydestä varhaiskasvatuksessa. Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Miten Lapset puheeksi -keskustelu tukee lapsen suotuisaa kehitystä?
2. Missä vaiheessa lapsen varhaiskasvatusta Lapset puheeksi -keskustelu olisi hyvä toteuttaa?
3. Millaisia resursseja päiväkodilla on pitää Lapset puheeksi -keskusteluja?

Tutkimuskysymykset valittiin siten, että saataisiin tietoa varhaiskasvatuksen työntekijöiltä sekä lasten huoltajilta. Tutkimuskysymykset rajattiin käsittelemään Lapset puheeksi -keskustelun käyttöä varhaiskasvatuksessa. Pois jätettiin kysymykset, jotka käsittelevät perheiden henkilökohtaisia asioita. Näin heidän arkaluontoiset asiat pysyivät suojattuna.

6 Toteutus

6.1 Laadullinen opinnäytetyö

Tutkimuksellisia lähestymistapoja ovat kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus sekä kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Näitä lähestymistapoja ei voi tarkasti erottaa toisistaan, vaikka niille voidaankin jaotella ominaisia piirteitä. Karkeasti voidaan sanoa, että kvantitatiivinen tutkimus käsittelee numeroita ja kvalitatiivinen puolestaan merkityksiä. Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus eivät kilpaile keskenään vaan täydentävät toisiaan ja niitä käytetäänkin usein rinnakkain. Tutkimuksellinen lähestymistapa sekä metodi tulee valita sellaisin perustein, minkä tutkija näkee itse pätevimpänä vaihtoehtona. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 136–137.)

Laadulliselle tutkimukselle on olennaista mahdollisimman kokonaisvaltainen kohteen tutkiminen sekä todellisen elämän kuvaaminen. Tarkoituksena ei ole todentaa olemassa olevia väittämiä totuudesta vaan löytää tai paljastaa tosiasioita. Keskeinen ajatus on todellisuuden moninaisuus ja se, että tapahtumien vaikutukset voivat muovata toisiaan. Näin ollen tutkiessa voidaan löytää monen suuntaisia suhteita. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.) Tuloksissa ei haeta yleistettävyyttä, vaan ne koskevat vain tehtyä aineistoa (Tuomi 2007, 97). Laadullisen tutkimuksen koettiin tukevan parhaiten opinnäytetyön tavoitteen toteutumista. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada kokonaisvaltaista tietoa Lapset puheeksi -keskustelun toimivuudesta ja hyödyllisyydestä varhaiskasvatuksessa. Haluamme kuulla varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien mielipiteitä, ajatuksia ja kokemuksia Lapset puheeksi -keskustelusta. Opinnäytetyön toteuttamista varten teimme toimeksiantajana olleen päiväkodin kanssa toimeksiantosopimuksen (liite 1) sekä haimme päiväkodin aluejohtajalta tutkimuslupaa (liite 2). Aluejohtaja myönsi tutkimus-luvan, jonka jälkeen aloitimme opinnäytetyön toteutuksen.

Kvalitatiivinen tutkimus käsittää laajan joukon erilaisia tutkimuksia, joten ei ole yksiselitteistä tapaa kertoa, miten laadullisessa tutkimuksessa menetellään. Laadulliselle tutkimukselle voidaan kuitenkin määritellä tyypillisiä yhtäläisiä piirteitä. Laadullinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jonka aineisto kootaan todellisissa ja luonnollisissa tilanteissa. Yksityiskohtainen ja monitahoinen tarkastelu on tärkeää, jotta voitaisiin paljastaa odottamattomia seikkoja. Sen tarkoituksena ei ole esimerkiksi hypoteesien testaaminen. Laadullisessa tutkimuksessa on yleistä se, että ihminen on tiedonkeruun instrumenttina. Tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi suositaan metodeja, joissa tutkittavien ”ääni” sekä näkökulmat pääsevät esille kuten teemahaastattelussa, ryhmähaastattelussa tai osallistuvassa havainnoinnissa. (Hirsjärvi ym. 2009, 162– 164.) Kohdejoukko laadullisessa tutkimuksessa on yleensä pieni, verrattuna määrälliseen tutkimukseen (Tuomi 2007, 97). Laadullisen tutkimuksen piirteet näkyvät vahvasti tässä opinnäytetyössä ja laadullisen tutkimuksen toteuttamisen keinot tukivat hyvin opinnäytetyön toteuttamista.

Tutkija ja se, mitä tiedetään kietoutuvat toisiinsa, joten objektiivisuutta ei ole mahdollista saavuttaa täysin. Objektiivisuus käsitteenä tarkoittaa totuudellisuutta ja puolueettomuutta. Myös tutkijan arvot muovaavat tapaa ymmärtää tutkittavia ilmiöitä. Tulokseksi saadaan vain ehdollisia selityksiä, jotka ovat aina rajoittuneet johonkin aikaan sekä paikkaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 114, 161.)

6.2 Teemahaastattelu

Opinnäytetyössä käytettiin aineistonkeruumenetelmänä haastatteluja. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksena saada mahdollisimman kokonaisvaltaista tietoa aiheesta, joka onnistuu haastatteluiden avulla (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Haastattelu on yksi laadullisen tutkimuksen käytetyimmistä aineistonkeruumenetelmistä. Haastattelun ideana on saada tietää, miksi ihminen toimii, kuin toimii tai mitä hän ajattelee ja kysyä asiaa häneltä. Tärkeintä on saada tutkitusta asiasta niin paljon tietoa kuin mahdollista. Haastatteluun valitaan ne ihmiset, joilla on tietoa aiheesta tai tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83–86.) Opinnäytetyöhön haastattelu valikoitu aineistonkeruumenetelmäksi, koska näin

työhön saatiin kokonaisvaltainen ja laaja aineisto. Kohderyhmälle annettiin materiaalia tutkittavasta aiheesta ja he osallistuivat Lapset puheeksi -keskusteluun. Näin heillä oli mahdollisimman paljon tietoa tutkittavasta aiheesta osallistuessaan haastatteluun.

Haastattelun yhtenä vahvuutena on sen joustavuus. Siinä on mahdollisuus toistaa kysymys tai muotoilla se uudelleen, jos vastaajalle jää jotain epäselvää kysymyksestä. Kysymykset voidaan myös esittää haluamassa järjestyksessä. Haastattelussa on eettisesti tärkeää, kertoa haastateltavalle, mitä haastattelu koskee. Suositeltavaa on, että haastateltava tietää aiheen, teeman ja jos mahdollista kysymykset ennen haastattelua, jotta hän voi tutustua niihin valmiiksi. Henkilökohtaisesti haastattelusta sovittaessa, haastateltava harvoin kieltäytyy siitä luvan annettuaan. Jos haastateltava ei vastaa johonkin kysymykseen tai hänellä ei ole tietoa tai kokemusta kysytystä asiasta, ei se laadullisessa tutkimuksessa ole ongelma yleistettävyyden kannalta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83–86.) Opinnäytetyön toteutuksessa jaoimme osallistuville huoltajille sekä varhaiskasvatuksen työntekijöille haastattelukysymykset ennen haastattelua. Huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden teemahaastattelukysymykset erosivat hieman toisistaan, koska huoltajilla ei olisi ollut tietoa esimerkiksi päiväkodin resursseista. Haastatteluissa osa huoltajista vastasi joihinkin kysymyksiin melko lyhyesti, mutta se ei ollut ongelma yleistettävyyden kannalta. Joustavuus oli yksi haastattelun vahvuuksista ja yksi syy siihen miksi valitsimme haastattelun aineistonkeruumenetelmäksi.

Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu on lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun välimuoto. Teemahaastattelu lähtee olettamuksesta, että yksilön ajatuksia, kokemuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia tällä menetelmällä. (Hirsijärvi & Hurme 2014, 47–48.) Haastattelussa tarkoituksena on löytää merkittäviä vastauksia ongelmanasettelun ja tutkimuksen tarkoituksen tai tutkimustehtävän mukaisesti. Teemahaastattelussa keskeiset teemat ovat valittu etukäteen ja haastattelu etenee valittujen teemojen ja tarkentavien kysymysten kautta. Teemat perustuvat yleensä tutkimuksen viitekehyyseen eli siihen, mitä aiheesta jo tiedetään. Tarvittaessa haastattelussa voidaan tarkentaa ja syventää haluttuja kysymyksiä, haastateltavien vastauksiin

perustuen. Teemahaastattelun toteutus vaihtelee avoimesta haastattelusta aina strukturoidusti etenevään haastatteluun. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88.)

Opinnäytetyön haastattelumuodoksi valittiin teemahaastattelu, koska sen koettiin sopivan parhaiten aineistonkeruumenetelmäksi. Opinnäytetyön aihepiiriä on tutkittu melko vähän, joten opinnäytetyössä oli tärkeää kerätä haastateltavien kokemuksia Lapset puheeksi -keskustelusta. Aihepiiriin tutustuttiin huolellisesti, jonka jälkeen valittiin johtavat teemat. Valituista teemoista tuli teemahaastattelurunko, joiden sisälle mietittiin valmiita haastattelukysymyksiä. Haastattelukysymyksien sisältöjä huoltajilla olivat Lapset puheeksi -keskusteluun osallistuminen, yhteistyö sekä hyöty lapselle ja huoltajalle. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden teemat olivat Lapset puheeksi -keskusteluun osallistuminen, resurssit, yhteistyö sekä hyöty lapselle, huoltajalle ja varhaiskasvatuksen työntekijälle. Teemahaastattelu toi joustavuutta haastattelulle. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien teemahaastattelurungot löytyvät opinnäytetyön liitteistä.

Teemahaastattelussa pyritään mahdollisimman vapautuneeseen ja luontevaan keskusteluun, joten yleensä haastatteluissa käytetään haastattelun äänittämistä, paperin ja kynän sijasta. Yleensä haastateltavat unohtavat nauhurin olemassa olon melko pian. Haastattelut nauhoittamalla saadaan haastateltavan puheet sanatarkasti. (Hirsijärvi & Hurme 2014, 92.) Opinnäytetyössä haastattelut äänitettiin nauhurille, jotta saadusta tutkimusaineistosta ei jäisi mitään oleellista pois. Nauhurin käyttö tuntui luonnollisemmalta kuin haastattelun kirjoittaminen ja pystyimme nauhuria käyttämällä keskittymään haastatteluun paremmin.

Ennen varsinaisia haastatteluja tulisi tehdä teemahaastattelun tärkein ja välttämätön osa, eli esihaastattelu. Esihaastatteluissa testataan haastattelurunkoa, kysymyksien muotoilua ja aihepiirien järjestystä. Sen avulla saadaan käsitys haastattelujen kestosta ja sen toimivuudesta. Esihaastattelun jälkeen kysymysten muotoilua voi vielä muuttaa. (Hirsijärvi & Hurme 2014, 72.) Pidimme esihaastattelut, jotta tiesimme haastattelukysymysten toimivan ja teimme muutamia muutoksia kysymysten muotoiluun. Lähetimme haastattelurungon sähköisesti toimeksiantajalle, joka hyväksyi sen käyttämisen.

6.3 Aineiston hankinta

Opinnäytetyön kohderyhmänä oli varhaiskasvatuksen piirissä olevat perheet sekä varhaiskasvatuksen työntekijät. Opinnäytetyöhön osallistuneet olivat joensuulaisen päiväkodin työntekijöitä sekä siellä varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajia. Lasten iät vaihtelivat 2-vuotiaista 5-vuotiaisiin. Kaikille päiväkodin lasten huoltajille jaettiin tekemämme esite (liite 3), jossa kerrottiin opinnäytetyöstä sekä Lapset puheeksi -keskustelusta. Esitteen yhteydessä jaettiin suostumuslomake opinnäytetyöhön osallistumiseen (liite 4). Huoltajat saivat valita, haluavatko osallistua opinnäytetyön toteutukseen. Jos huoltaja halusi osallistua, hän palautti suostumuslomakkeen, jonka jälkeen hän valitsi sopivan ajan Lapset puheeksi -keskustelulle sekä sen jälkeen käytävälle haastattelulle. Työntekijöiden haastatteluajat sovittiin Lapset puheeksi -keskustelujen jälkeen ja toteutettiin myöhemmin. Huoltajille ja varhaiskasvatuksen työntekijöille jaettiin etukäteen teemahaastattelurungot (liite 5 & 6) sekä Lapset puheeksi -keskustelussa käytettävä lokikirja.

Tiedonkeruu aloitettiin Lapset puheeksi -keskusteluilla, joiden jälkeen pidettiin haastattelut. Huoltajia osallistui Lapset puheeksi -keskusteluihin ja haastatteluihin kuusi (6) ja varhaiskasvatuksen työntekijöitä viisi (5). Lapset puheeksi -keskusteluihin osallistui lapsen huoltaja sekä lapselle tuttu päiväkodin työntekijä. Lasten huoltajien ja työntekijöiden roolit ovat Lapset puheeksi -keskustelussa tasavertaiset ja molempien näkökulmat käydään läpi ja huomioidaan. Me toimimme poikkeuksellisesti menetelmän toteuttajina ja keskustelun pitäjinä. Jos Lapset puheeksi -keskustelut otetaan käyttöön päiväkodissa, niin työntekijät koulutetaan menetelmän toteuttamista varten, jolloin he pitävät keskustelut. Kaikki keskustelut ja haastattelut tehtiin joensuulaisen päiväkodin tiloissa marraskuussa 2018. Valittavia päiviä oli yhteensä 15, joihin jokaiselle päivälle mahtui kaksi Lapset puheeksi -keskustelua ja haastattelua. Lapset puheeksi -keskustelu ja sen jälkeen käytävä haastattelu toteutettiin yleensä aamu-ulkoilun aikaan tai lepohetken aikana.

Lapset puheeksi -keskustelun alkaessa käytiin läpi opinnäytetyön tarkoitus ja annettiin tietoa menetelmästä, Lapset puheeksi -keskustelun kulusta, salassapitokäytänteistä sekä vapaaehtoisuudesta osallistua. Lapset puheeksi -

keskustelun jälkeen selvennettiin haastatteluun liittyvät asiat. Osallistujille kerrottiin, että mihin haastatteluja käytetään sekä kysyttiin lupa nauhurin käyttöön. Lapset puheeksi -keskusteluihin rajattiin kestoksi tunti. Kesto valikoitiin sen mukaan, mihin päiväkodin resurssit riittävät nykyisin ja jatkossa. Haastatteluihin varattiin aikaa 15–20 minuuttia sekä huoltajille että varhaiskasvatuksen työntekijöille. Teemahaastattelujen kysymyksiä tarkennettiin ja haastatteluissa esitettiin lisäkysymyksiä tarpeen mukaan.

Litterointi tarkoittaa aineiston puhtaaksikirjoittamista. Aineiston litteroinnin voi tehdä joko sanasta sanaan kirjoittamalla tai se voidaan tehdä valikoiden. Haastattelujen jälkeen aineiston litterointi tulee aloittaa niin nopeasti kuin mahdollista. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 138, 184.) Opinnäytetyössä aineisto litteroitiin ääninauhalta sanasta sanaan tietokoneelle. Aineiston purku litteroiduksi materiaaliksi tapahtui nopeasti haastattelujen jälkeen, joko samana tai seuraavana päivänä. Äänitettyä materiaalia tuli 11 haastattelusta yhteensä 98 minuuttia ja niistä litteroitua materiaalia tuli yhteensä 38 sivua. Litteroinnit tehtiin käyttämällä Word-tekstinkäsittelyohjelmaa, jossa fonttina oli Arial, fonttikokona 12 ja rivivälinä 1,5. Halusimme litteroida haastattelut tarkasti, jättämällä niistä mitään pois. Näin materiaaliin pystyttiin tarvittaessa palaamaan myöhemmin. Jos haastatteliota on ollut useampi, on heidän hyvä kokoontua keskustelemaan litteroinnin jälkeen siitä mitä aineistosta on tullut esille (Hirsjärvi & Hurme 2014, 138). Litteroinnin jälkeen keskustelimme aiheista, joita oli aineistossa tullut esille, jonka jälkeen siirryimme analysoimaan aineistoa.

6.4 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysin avulla haastatteluista voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117). Laadullisen aineiston analyysin on tarkoitus selkeyttää aineistoa ja tuottaa siten uutta tietoa asiasta, mitä tutkitaan. Aineistoa saadaan analyysin avulla tiivistettyä niin, että siitä tulee mielekästä ja selkeää. (Eskola & Suoranta 2014, 138.) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkimustehtävään saadaan vastaus käsitteitä yhdistelemällä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127). Analysoimme varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien haastattelut erikseen selkeyden vuoksi ja siksi, että mahdolliset eroavat mielipiteet

näkyisivät tuloksissa. Opinnäytetyössä esitelty esimerkki analyysistä on tehty varhaiskasvatuksen työntekijöiden haastattelujen pohjalta.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on kolmevaiheinen prosessi. Ensimmäinen vaihe sisällönanalyysissä on redusointi eli pelkistäminen. Tässä vaiheessa aineistosta karsitaan kaikki epäolennainen pois. Tämä voi olla aineiston tiivistämistä tai sen pilkkomista pienempiin osiin. Tutkimustehtävää kuvaavat ilmaisut etsitään aukikirjoitetusta materiaalista. Tämän jälkeen alkuperäisilmauksista muodostetaan pelkistettyjä ilmauksia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123–124.) Opinnäytetyössä redusointi tapahtui tietokoneella siten, että litteroidusta materiaalista karsittiin ensin kaikki epäolennainen pois, jonka jälkeen alkuperäisilmauksista muodostettiin pelkistettyjä ilmauksia. Jokainen haastattelu laitettiin eri väreihin. Tämä selkeytti meille haastateltavat toisistaan. Tämän jälkeen tulostimme pelkistetyn materiaalin, sillä koimme että tämä on helpompi tapa hahmottaa koko aineisto. Kuviossa 1 on esimerkki aineiston redusoinnista opinnäytetyössä, jossa alkuperäisilmauksesta on muodostettu pelkistetty ilmaus.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
<p>Vanhempi ymmärtää ehkä enempi sitä, et minkälainen se (lapsi) on täällä päiväkodissa: mitä hän tekee ja minkälainen hän on, koska monesti tulee ilmi, et se on hyvin erilainen kotona. Ja sitten sekini, että me osataan ottaa huomioon täällä kaikki asiatki, ku on vanhemman kanssa keskusteltu.</p> <p>Täähän on aika kattava tää keskustelu, et jos siellä onki joku semmonen mitä ei oo vaikka kotona huomattu tai päiväkodissa huomattu, niin tässä se tulee esille. Jos on joku asia mitä olettaa, että lapsi käyttäytyy ehkä samalla tavalla kun päiväkodissa, niin sit jos tuleeki et eiks se oookkaan niin.</p>	<p>Vanhemman ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden ymmärrys lapsesta kasvaa ja varhaiskasvatuksen työntekijät osaavat toimia lapsen kanssa paremmin.</p> <p>Lapset puheeksi -keskustelussa voi tulla ilmi eroavaisuuksia lapsen käytöksessä kotona ja varhaiskasvatuksessa.</p>

Kuvio 1. Esimerkki aineiston redusoinnista.

Redusoinnin jälkeen siirryimme aineiston klusterointiin eli ryhmittelyyn. Klusteroinnissa luodaan pohjaa työn perusrakenteelle ja saadaan alustava kuva tutkittavista ilmiöistä. Pelkistetyistä ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia, jonka jälkeen niistä muodostetaan alaluokkia. Alaluokat nimetään käsitteellä, joka kuvaa ryhmän sisältöä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124.) Luimme yhdessä pelkistetyin aineiston moneen kertaan läpi, jonka jälkeen leikkasimme aineiston osiin. Teimme pelkistetyistä ilmauksista erilaisia ryhmiä, joista muodostui alaluokat. Alaluokat nimesimme niitä kuvaavalla käsitteellä. Kuviossa 2 on esimerkki alaluokkien teosta, jossa pelkistetyistä ilmauksista on muodostettu aineiston sisältöä kuvaava alaluokka.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<p>Lapset puheeksi -keskustelussa voi tulla ilmi eroavaisuuksia lapsen käytöksessä kotona ja varhaiskasvatuksessa.</p> <p>Varhaiskasvatuksen työntekijän ja perheen välille tulee yhteys ja perheen tilanne avautuu työntekijälle.</p> <p>Vanhemman ymmärrys lapsen käytöksestä eri kehitysympäristöissä laajenee.</p> <p>Vanhemman ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden ymmärrys lapsesta kasvaa ja varhaiskasvatuksen työntekijät osaavat toimia lapsen kanssa paremmin.</p>	<p>Lapsen erilainen käyttäytyminen eri kehitysympäristöissä</p>

Kuvio 2. Esimerkki alaluokkien teosta.

Yläluokat saadaan muodostettua alaluokkia yhdistelemällä, kun taas pääluokat syntyvät yläluokkia yhdistämällä. Pääluokat nimetään sen mukaan, millaisia ilmiöitä aineistosta nousee. Lopuksi aineistosta syntyy yhdistävä luokka, joka on yhteydessä tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 124–125.) Saatuamme ryhmiteltyä aineiston alaluokkiin, aloitimme aineiston ryhmittelyn yläluokkiin ja myöhemmin pääluokkiin.

Opinnäytetyössä varhaiskasvatuksen työntekijöiden haastatteluista yläluokkia muodostui yhteensä 16. Yläluokat saatuamme, pohdimme mitä yhteistä kyseisillä luokilla on. Yhdistelmällä yhtäläisyyksiä saimme koottua yläluokat neljäksi pääluokaksi: lapsen suotuisan kehityksen tukeminen, yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä, tärkeäksi koetut asiat Lapset puheeksi -keskustelussa ja Lapset puheeksi -keskustelun järjestäminen varhaiskasvatuksessa. Lopuksi nimesimme varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien haastatteluista tulleista pääluokista yhdistäväksi luokaksi ”Kokemuksia Lapset puheeksi -keskustelusta varhaiskasvatuksessa”

Kolmas vaihe aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen. Tämä vaihe sijoittuu osittain edelliseen vaiheeseen, sillä klusterointi on osa abstrahointiprosessia. Abstrahoinnissa tutkimuksen kannalta merkittävä tieto erotetaan ja valikoidusta tiedosta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Tässä vaiheessa jatketaan luokituksien yhdistämistä, niin pitkälle kuin mahdollista, edeten alkuperäisdatan käyttämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin ilmauksiin ja myöhemmin johtopäätöksiin. Aineistossa tulee säilyä polku alkuperäisdataan koko analyysipolun ajan. Abstrahointiprosessissa tutkija muodostaa tehtyjen käsitteiden kautta kuvauksen tutkimuskohteesta. Uutta teoriaa muodostaessa teoriaa ja johtopäätöksiä verrataan koko ajan alkuperäisaineistoon. Koko analyysin ajan tutkijan tulee pyrkiä ymmärtämään mitä tutkittavia ja heidän näkökulmaansa asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 125–127.) Kuviossa 3 on esimerkki yläluokkien teosta ja kuviossa 4 pääluokkien ja yhdistävän luokan teosta. Opinnäytetyön liitteissä on esimerkki analyysipolusta kokonaisuudessaan (liite 7).

Alaluokka	Yläluokka
Kokonaisvaltainen näkemys perheen tilanteesta Lapsen erilainen käyttäytyminen eri kehitysympäristöissä	Yhteinen ymmärrys

Kuvio 3. Esimerkki yläluokkien teosta.

Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
Yhteinen ymmärrys Perheen tukeminen	Lapsen suotuisan kehityksen tukeminen	Kokemuksia Lapset puheeksi –keskustelusta varhaiskasvatuksessa

Kuvio 4. Esimerkki pääluokkien ja yhdistävän luokan teosta.

7 Tulokset varhaiskasvatuksen työntekijöiden haastatteluista

7.1 Lapsen suotuisan kehityksen tukeminen

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan Lapset puheeksi -keskustelun käyttö varhaiskasvatuksessa tukee lapsen suotuisaa kehitystä. Osa haastateltavista kertoi, että saavat Lapset puheeksi -keskustelun kautta kokonaisvaltaisen kuvan perheen tilanteesta. Käymällä läpi perheen elämäntilannetta laaja-alaisesti, saadaan tietoa perheen elämän eri osa-alueista. Haastateltavat kertoivat, että perheen arjessa voi olla tilanteita, joissa on paljon kiireitä, eikä huoltajalla ole aina aikaa pysähtyä miettimään lapsen asioita. Varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat, että Lapset puheeksi -keskustelu mahdollistaa lapsen ja perheen asioihin syventymisen työntekijälle ja perheelle.

Työntekijöiden mukaan Lapset puheeksi -keskustelussa lapsi ja hänen perheensä tulevat kuulluksi. Haastateltavien vastauksissa kävi ilmi, että keskustelun kautta syntyy yhteinen ymmärrys sekä lapsen ja perheen että varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien välille. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan lapsen käytös voi olla esimerkiksi hyvin erilaista lapsen eri kehitysympäristöissä. Yhteinen ymmärrys syntyy, kun keskustellaan kattavasti perheen ja varhaiskasvatuksen näkökulmista.

Vanhempi ymmärtää ehkä enempi sitä, et minkälainen se (lapsi) on täällä päiväkodissa: mitä hän tekee ja minkälainen hän on, koska monesti tulee ilmi, et se on hyvin erilainen kotona. Ja sitten sekin, että me osataan ottaa huomioon täällä kaikki asiatki, ku on vanhemman kanssa keskusteltu.

Tietämällä perheen tilanteesta varhaiskasvatuksen työntekijät kokevat voivansa tukea paremmin lasta ja perhettä ja tätä kautta lapsen suotuisaa kehitystä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsesta on herännyt huoli, koetaan, että tukea osattaisiin tarjota ja tuottaa paremmin, jos tiedetään mitä lapsen kotona tapahtuu. Keskustelu koettiin hyödylliseksi sekä lapsen vahvuuksien, että haavoittuvuuksien tukemiseen. Varhaiskasvatuksen työntekijän mukaan vahvuuksia saatetaan pitää joskus itsestäänselvyyksinä, joten on tärkeää muistaa käsitellä niitäkin.

7.2 Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä

Haastatteluista selviää, että yhteistyö ja vuorovaikutus huoltajien kanssa on avointa ja välitöntä kyseisessä päiväkodissa. Varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat, että Lapset puheeksi -keskustelu ei tämän vuoksi muuttanut paljoa yhteistyötä varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien välillä, mutta tukee sitä. Positiivisesti koettuja muutoksia koettiin olevan avoimempi ilmapiiri, laaja-alaisen tiedon saaminen lapsesta ja perheestä, ymmärryksen lisääntyminen sekä akuuttien tilanteiden läpikäyminen. Lisäksi Lapset puheeksi -keskustelussa tuli käsiteltyä vaikeita asioita, joita ei välttämättä tule sanottua tuonti- ja hakutilanteissa. Haastateltavien mukaan Lapset puheeksi -keskustelussa perhe saa jakaa sellaisia asioita, joita haluaa ja sen verran kun haluaa.

Et kyl mä sanoisin, et niinku positiivisempaan suuntaan eli oli aikaa pysähtyä siihen heijän sen hetkiseen tilanteeseen eri tavalla, kun vaikka tuonti- tai hakutilanteessa ois ollu.

Haastatteluissa kävi ilmi, että uutta, yhteistyötä syventävää tietoa lapsesta ja perheen tilanteesta saatiin vaihteleva määrä. Yksi varhaiskasvatuksen työntekijä koki, että uutta tietoa ei tullut, sillä kaikista asioista oli päästy aiemmin keskustelemaan jossakin yhteydessä. Esimerkiksi vasu-keskustelun yhteydessä tai sitten asiaa on käsitelty heti huolen herätessä. Muut haastateltavat kertoivat, että saivat

lisää tietoa lapsen taustasta, luotua yhteistä linjaa kodin kanssa sekä saivat yksityiskohtaisempaa tietoa esimerkiksi perheen kasvatuskäytännöistä. Lisäksi varhaiskasvatuksen työntekijät saivat lisää tietoa lapsen ja perheen arjen toiminnoista, lapsen tunteiden käsittelystä sekä lapsen ja perheen sosiaalisesta verkostosta.

Ehkä tietenkin heidän tämä perhe-tilanne, mistä hän kertoi, et toki me oltiin siitä tietty, mutta niinku muutenkin, et ketä ihmisiä hänen elämänsä kuuluu, et välillä kuulee nimiä sieltä täältä, mut ihan kiva, et sai tommosia niinku taustatietoja kenen kanssa lapsi viettää aikaa.

7.3 Tärkeiksi koetut asiat Lapset puheeksi -keskustelussa

Haastatteluissa tärkeiksi koettuja asioita Lapset puheeksi -keskusteluissa ovat lapsikohtaisuus, kokonaisvaltainen ymmärrys lapsen ja perheen tilanteesta, yhteisymmärrys, vuoropuhelu varhaiskasvatuksen työntekijän ja huoltajan välillä, avoin ilmapiiri sekä materiaalien jakaminen etukäteen. Tärkeiksi osa-alueiksi koettiin ne, joissa käsiteltiin lapsen tunteita, mielialaa, käyttäytymistä, huolia kotona ja varhaiskasvatuksessa sekä ristiriitoja ja konflikteja.

Kodin näkökulman auki tuleminen (on tärkeää) ja sit tietysti sekin, et vanhemmat ymmärtää meitä täällä.

Yhdeksi tärkeäksi kohdaksi Lapset puheeksi -keskustelussa nousi toimintasuunnitelma. Sen koettiin olevan konkreettinen väline, jonka avulla on helpompi pitää sovituissa tavoitteissa ja luoda lapselle yksilölliset tavoitteet. Haastattelussa kerrottiin, että tavoitteisiin on näin ollen helppo palata ja toimia niiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan hyvää on se, että tavoitteet tehdään myös kotiin, sillä sitä näkökulmaa ei tule tavallisesti kysytyä. Esimerkiksi lapsen tunteiden käsittelyn tukemista kotona ei tule kysytyä huoltajilta, toisin kun lapsen arkipäiväisiä toimintojen tukemista, kuten potalla käyntiä. Toimintasuunnitelmasta koettiin saavan vinkkejä haavoittuvuuksien käsittelyyn ja vahvuuksien tukemiseen ja ylläpitoon. Vahvuuksien nimeämisen koettiin sopivan kyseisen päiväkodin vahvuusvaris-työskentelyyn.

Se (toimintasuunnitelma) antaa meille suuntaviivoja sit eteenpäin tän lapsen kohalla, et miten hänen yksilöllisyyttä huomioidaan tässä ryhmässä.

7.4 Lapset puheeksi keskustelun järjestäminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden haastatteluista kävi ilmi, että jokaisen mielestä sopiva hetki Lapset puheeksi -keskustelulle olisi ainakin uuden lapsen aloittaessa päiväkodissa. Vastauksissa toistui se, että lapsi pitää kuitenkin tuntea ennen keskustelua. Sopiva ajankohta on heidän mukaansa noin puolen vuoden päästä lapsen aloitettua päiväkodissa.

Et tavallaan heti tutustuis siihen perheeseen paremmin (lapsen aloittaessa päiväkodissa), että oikeestaan saa semmosen kokonaiskuvan paremmin, kun meil on vaan se semmonen perustietojuttu.

Usein koettiin, että huolen herääminen lapsesta olisi myös sopiva hetki Lapset puheeksi -keskustelulle. Vastauksissa korostui se, että huolen ei tarvitse olla iso eikä niin suuri, että tarvitsisi tehdä esimerkiksi lastensuojeluilmoitusta. Päiväkodin aloituksen ja huolen lisäksi, sopivaksi ajankohdaksi mainitaan lapsen siirtyminen ryhmästä toiseen. Ehdotuksena tuli, että Lapset puheeksi -keskustelussa voisi olla mukana varhaiskasvatuksen työntekijä sekä vanhasta että uudesta ryhmästä. Tällöin uuden ryhmän työntekijä saisi tietoa lapsesta. Vastauksissa mietittiin keskustelun toimivuutta tietyn ikäisille lapsille. Varhaiskasvatuksen työntekijän mukaan Lapset puheeksi -keskustelu sopii kaikenikäisille lapsille. Hän koki keskustelun sopivan pienellekin lapselle.

Huoli voi olla semmonen, pienikin huoli ehkä, ennen kun ne paisuu liian isoiks.

Monet varhaiskasvatuksen työntekijöistä kertoivat, että Lapset puheeksi -keskustelun voisi pitää vasu-keskustelun yhteydessä. Heidän mukaansa keskustelut täydentävät toisiaan ja sitä kautta saa syvemmän tiedon lapsesta ja perheestä, mikä auttaa huomioimaan ryhmän lapset yksilöllisinä ja työskentelemään tavoitteellisesti. Lisäksi haastateltavat mainitsivat, että Lapset puheeksi -

keskustelun toimintasuunnitelmassa olevat asiat voi siirtää suoraan lapsen vasuun. Heidän mukaansa se vaatisi enemmän aikaa, mutta keskustelusta tulisi laaja-alaisempi. Yksi haastateltavista kuitenkin pohti myös sitä, että keskustelu olisi hyvä pitää erillisenä, jos perheessä on paljon ongelmia. Näin asioita tulisi käsiteltyä useammin. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kertoman mukaan Lapset puheeksi -keskustelussa ja vasu-keskustelussa käsitellään osittain samoja aiheita. Osa haastateltavista koki sen hyvänä, sillä tällöin Lapset puheeksi -keskustelusta saa hyvää pohjaa vasu-keskustelulle. Osa koki myös, että erikseen pidettynä keskusteluista tulee paljon kertausta ja molempien keskustelujen pitäminen vie aikaa ryhmässä oloajasta.

Ajan järjestäminen Lapset puheeksi -keskusteluille vaihteli ryhmien välillä. Haastatteluista kävi ilmi, että yli puolet varhaiskasvatuksen työntekijöistä koki ajan löytymisen helpoksi. Osa kuitenkin koki sen haasteelliseksi. Helpoksi ajan järjestämisen kokenut varhaiskasvatuksen työntekijä kertoo ajatelleensa aluksi, että aikaa joka sopisi kaikille osapuolille olisi hankala järjestää. Hän yllättyi siitä, miten hyvin aika löytyi. Toinen ajan järjestämisen helpoksi kokenut kertoi, että kolmelle lapselle aika järjestyi helposti, mutta koki, että koko ryhmän lapsille ajan järjestäminen olisi hankalaa. Ryhmissä haasteita ajan järjestämiseen tuotti muun muassa samaan aikaan menossa olevat vasu-keskustelut, ryhmässä olevat opiskelijat sekä muut projektit talon sisällä.

Haastatteluissa varhaiskasvatuksen työntekijät nimesivät erilaisia keinoja Lapset puheeksi -keskustelujen järjestämiselle. Hyväksi koettu tapa järjestää aikaa olisi se, että sovitaan yhteisesti, että aikaa järjestetään sekä asetetaan se prioriteetiksi viikkoranteeseen. Heidän mukaansa tärkeää on se, että keskustelut on rajattu tietyn ajan sisälle esimerkiksi tietyntä kuukautena järjestettäväksi. Varhaiskasvatuksen työntekijät mainitsivat myös sen, että aikaa voidaan järjestää samalla tavalla kuin vasu-keskusteluille. Haastateltavat kokivat lepo- ja ulkoilunajan sopivan parhaiten keskusteluille, sillä tällöin työntekijä pääsee irtautumaan helpoiten eikä erikoisjärjestelyitä tarvita. He mainitsivat, että kyseisessä päiväkodissa saa kuitenkin helposti apua muista ryhmistä tarvittaessa.

Lapset puheeksi -keskustelua pidettiin haastattelujen mukaan suhteellisen käyttökelpoisena. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden mielestä käyttökelpoisuutta loi muun muassa Lapset puheeksi -keskustelun hyvä rakenne, teemat, luonnollinen keskustelutilanne sekä konkreettiset kysymykset, jotka mahdollistavat asioiden laajan käsittelyn. Haastatteluissa mainittiin käyttökelpoisuutta lisäävän myös sen, että Lapset puheeksi -keskustelussa käsitellään vahvuuksia ja haavoittuvuuksia eikä esimerkiksi ongelmia ja huolia. Kaikki haastateltavat varhaiskasvatuksen työntekijät kertoivat, että osallistuisivat Lapset puheeksi -menetelmäkoulutukseen, jos työnantaja sellaista tarjoaisi.

Tämä (Lapset puheeksi) keskustelu, mikä meillä oli, nii ollaan otettu jo käyttöön semmosia asioita, mitä saatiin siinä keskustelussa tietää ja ne on ihan toiminu.

8 Tulokset huoltajien haastatteluista

8.1 Merkitykselliset asiat Lapset puheeksi -keskustelussa

Haastatteluiden mukaan huoltajat kokevat, että on hyödyllistä miettiä lapsen ja perheeseen liittyviä asioita yhdessä varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa. Syvällinen Lapset puheeksi -keskustelu koettiin tarpeelliseksi ja hyödylliseksi huoltajien mukaan. Huoltajat pitivät yhteisymmärryksen ja yhteisten toimintatapojen luomista hyödyllisenä Lapset puheeksi -keskustelussa. Huoltajien mielestä on hyvä tietää, millainen lapsi on päiväkodissa ja eroaako lapsen käytös siitä, miten lapsi käyttäytyy kotona. Hyödyksi kerrottiin myös se, että varhaiskasvatuksen työntekijät saavat tiedon, miten huoltajat näkevät lapsensa. Yhteisymmärrys on tärkeää varsinkin silloin, kun lapsen kotona on huolia tai suuria muutoksia. Tällöin varhaiskasvatuksen työntekijät tietävät mikä lapsen käytökseen voi vaikuttaa ja miten lasta voi paremmin tukea.

Vanhemmilla ja varhaiskasvatuksella on semmonen yhteisymmärrys siitä, et mitä tapahtuu kummassaki päässä ja et, miten yhdessä toimitaan niinku sen yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Miun lapsi on pääsääntöisesti valveillaoloajan täällä, ni et sitte, että on tavallaan se yhteisymmärrys siitä, että minkälainen se lapsi on ja et onko siinä niinku eroavaisuuksia ja että millä tavalla toimii ja miten hyö näkkee ja miten myö nähhään X (lapsen nimi).

Yhteiset toimintatavat koettiin hyödyllisiksi, koska tällöin sekä huoltajilla että varhaiskasvatuksen työntekijöillä on tieto siitä, miten toimitaan lapsen parhaaksi. Näin heidän käytöksensä ei ole ristiriidassa keskenään vaan on yhteinen päämäärä ja tavoitteet, jolloin lapsen arkea saadaan tuettua paremmin. Huoltajat kertoivat hyödyksi vahvuuksien ja haavoittuvuuksien läpikäymisen Lapset puheeksi -keskustelussa. Tällöin huoltajat ja varhaiskasvatuksen työntekijät tunnistavat lapsen vahvuuksia ja haavoittuvuuksia ja ovat samoilla linjoilla siitä, miten toimitaan ja mihin kannattaa keskittyä. Yhteistyöllä haavoittuvuuksia tuetaan ja vahvuuksia ylläpidetään ja kehitetään. Huoltajien mukaan vahvuuksien ja haavoittuvuuksien konkreettisesti paperille laittaminen auttaa toimimaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhden huoltajan mukaan lapsen vahvuuksien vahvistaminen ja niistä lapselle kertominen vahvistaa lapsen itsetuntoa.

Niitä vahvuuksia sieltä (toimintasuunnitelmasta) käytetään hyväksi tukemaan niitä ja jos on heikkouksia, ni saahan sovittua ne samanlaiset toimintatavat, että ei niinku revitä lasta kahteen eri suuntaan ja ihmetellään, että ku tää vaan menee hankalammaks tää tilanne.

Ongelmien ennaltaehkäisyä pidettiin myös Lapset puheeksi -keskustelun hyötynä. Huoltajien mukaan haasteisiin on hyvä puuttua ajoissa, jolloin suurempaa ongelmaa ei muodostu. Osa huoltajista kokee, että Lapset puheeksi -keskustelu helpottaa vaikeista asioista keskustelua. Yksi huoltaja kertoi, että keskustelemalla huolista, hän sai varhaiskasvatuksen työntekijältä vinkkejä jatkoon.

Huoltajat pitivät tärkeänä sitä, että Lapset puheeksi -keskustelussa keskustellaan avoimesti sekä iloista ja toiveista että haasteista liittyen lapsen ja perheen elämään. Heidän mukaansa tämä on olennaista varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien yhteistyön sekä ymmärryksen kannalta. Samalla keskustelussa selviää, täsmääkö huoltajan ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemykset lapsesta. Huoltajien mukaan avoin keskustelu mahdollistaisi myös haasteiden tai muutosten ilmi tulemisen, jos sellaisia on. Huoltaja koki tärkeäksi sen, että posi-

tiivinen pedagogiikka näkyy myös Lapset puheeksi -keskustelun vahvuusajattelussa. Hänen mukaansa on tärkeää, että lapsen vahvuuksia käydään läpi keskustelussa, jolloin huoltaja tiedostaa ne paremmin. Tällöin huoltaja pystyy tuomaan vahvuuksia esille myös lapselle.

On ihan mukavaa, et sitä edelleenki niinku muuaallakin vahvistetaan niistä vahvuuksista puhumista ja se on vanhemmillekki, ku ei taas kaikki vanhemmat sitte taas vaikka, jos on esim. väsyny, ni välttämättä aina jaksa nähdä niitä.

Lapset puheeksi -keskustelun toimintasuunnitelmassa huoltajat pitivät tärkeänä sitä, että se jäsentää tavoitteiden saavuttamista kotona ja varhaiskasvatuksessa. Kun on selkeä suunta, mitä kohti mennään, niin osaa selkeämmin ajatella ja suunnitella toimintansa. Toimintasuunnitelmaan voi aina palata, jotta muistaa sovitut asiat ja niitä on helpompi ylläpitää arjessa. Huoltajien mukaan yhteinen tavoite varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa auttaa suunnitelmallisuutta sekä kotona että päiväkodissa. Huoltajan mielestä, kun toimintasuunnitelmaa toteutetaan yhtä aikaa varhaiskasvatuksessa ja lapsen kotona, niin tavoite saavutetaan paremmin.

Mut nyt ku ne on paperilla (vahvuuksien ja haavoittuvuuksien tukeminen) ni ainaki ite on just semmonen muistilappu-ihminen, ni se ehkä tulee sieltä varmaan et nyt tämä homma tehään. Että se potkii niinku vanhempiakii toteuttaa.

Osa huoltajista koki Lapset puheeksi -keskustelun kaikki teemat tärkeiksi, eikä osanneet nostaa, mikä olisi ollut toista tärkeämpi. Muut huoltajat nimesivät tärkeiksi teemoiksi muun muassa huolta, luonnetta, kanssakäymistä ja leikkiä käsittelevät teemat. Esimerkiksi yksi huoltajista koki, ettei leikkiä ja kanssakäymistä muiden lasten kanssa näe kotona ja arjessa toisin kuin muita asioita käsitteleviä teemoja.

8.2 Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä

Huoltajien haastattelujen mukaan yhteistyö varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa toimi hyvin jo ennen Lapset puheeksi -keskustelua. Suurin osa huoltajista

kokee, että pääsee keskustelemaan varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa kattavasti päivittäin. Muutama haastateltava näki, ettei aina pääse keskustelemaan kokonaisvaltaisesti lapsesta, koska tilanne saattaa olla hektinen hakutilanteessa tai lapsen ryhmän varhaiskasvatuksen työntekijät saattavat olla lähteneet töistä, ennen kuin huoltaja hakee lapsen. Osa huoltajista kertoi, että Lapset puheeksi -keskustelu ei varsinaisesti muuttanut vuorovaikutusta juuri siksi, koska asioista on päästy keskustelemaan hyvin päiväkodin arjessa. Huoltajat kertoivat, että heillä on varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa avoimet ja välittömät välit ja työntekijät tuntevat lapset hyvin.

Meillä on ihan loistavat hoitajat ja jutellaan päivittäin, että, päinvastoin ehkä tää vaan vahvisti sitä, mitä on kuvitellukki, et tuon X:än (lapsen nimi) arki on täällä. Et niinku semmosta positiivista vahvistusta omille mielikuville, et miten menee ni sai. -- vahvistaa tietysti sitä vuorovaikutustakin, mutta, mut se on olemassa jo ihan hyvällä pohjalla.

Huoltajat olivat sitä mieltä, että Lapset puheeksi -keskustelusta sai uutta tietoa tai se syvensi jo ollutta tietoa esimerkiksi rutiineista kotona ja varhaiskasvatuksessa. Tuloksista kävi ilmi, että he saivat tietää missä asioissa on parannuttu siitä, kun asioista on viimeksi puhuttu. Uutta tietoa koettiin saaneen esimerkiksi lapsen kaiveritaidoista sekä arjen asioista. Yksi huoltaja kertoi, että kun Lapset puheeksi -keskustelun piti eri työntekijä kuin lapsen vasu-keskustelun, niin hän sai tietoa, miten useampi työntekijä näkee lapsen ja tutustui samalla paremmin työntekijään.

8.3 Lapset puheeksi -keskustelun järjestäminen varhaiskasvatuksessa

Haastateltavilta tuli useampia vastauksia siitä, milloin on sopiva hetki Lapset puheeksi -keskustelulle. Useimmat huoltajat mainitsivat huolen heräämisen olevan hyvä peruste keskustelulle. Haastatteluista tuli ilmi, että Lapset puheeksi -keskustelun ehdottaminen voisi tulla perheeltä tai varhaiskasvatuksen työntekijältä. Yksi haastateltava koki, että olisi ollut hyvä päästä laajempaan keskusteluun varhaiskasvatuksen työntekijän kanssa silloin, kun perheellä oli haasteita

elämässä. Tukea oli saatu muualta, mutta perhe olisi kaivannut kokonaisvaltaisempaa tukea.

Jos vanhemmilta tulee just semmonen pyyntö tai, että huomaa, että on perheessä jotain huolta, nii sit voi ehottaa tämmöstä, että on tämmönen käytettävissä.

Toinen paljon kannatusta saanut hetki pitää Lapset puheeksi -keskustelu on, kun lapsi aloittaa uudessa päiväkodissa. Huoltajat kokivat keskustelun hyväksi tällöin, koska sitä kautta varhaiskasvatuksen työntekijät saavat tietoa lapsen arjesta kotona sekä siitä, minkälainen lapsi on. Hyvä hetki pitää keskustelu huoltajien mukaan on hetken päästä lapsen aloitettua päiväkodissa, jotta varhaiskasvatuksen työntekijät ovat tutustuneet lapseen. Muita huoltajien mainitsemia ajankohtia ovat muutostilanteet lapsen ja perheen elämässä, eri ryhmään siirtyminen, tietty ikä kuten jokin murroskohta iässä. Osa huoltajista kertoi, että Lapset puheeksi -keskustelu olisi hyvä pitää vuosittain.

Että toisaalta hyväki, jos ei oo vasun kanssa yhteydessä, ni sit on useampi tämmönen (keskustelu). Jos vasu tehään kerran vuoteen ni sit on semmonen niinku toinen tapaaminen (Lapset puheeksi -keskustelu).

Ei miusta tarvii olla mittään ongelmaa, et tälläsestä asiasta voi puhua. Tässähän puhutaan yhtä lailla vahvuuksista kun niistä haavoittuvuuksista nii oli miusta oikein hyvä hetki puhua, mut joku muu hetki vois olla ihan niinku yhtä oikea.

Huoltajat kokivat, että Lapset puheeksi -keskustelua voi hyödyntää lapsen vasun tekemisessä. Koettiin, että Lapset puheeksi -keskustelussa ja vasu-keskustelussa on osittain samoja teemoja, joten esimerkiksi toimintasuunnitelmaa voidaan hyödyntää vasussa. Huoltajien mielestä tämä helpottaa asioiden läpikäyntiä vasu-keskustelussa, jos asioista on jo puhuttu aiemmin Lapset puheeksi -keskustelussa. Haastattelujen mukaan Lapset puheeksi -keskustelu on laajempi ja siinä saattaa tulla esille asioita, joita vasu-keskustelussa ei välttämättä tulisi. Yhden huoltajan kokemus on se, että jos Lapset puheeksi -keskustelun jälkeen perhe keskustelee yhdessä käydyistä asioista, niin vasu-keskusteluun voi löytyä uusia näkökulmia.

Huoltajat kokivat tärkeäksi ajan järjestämisen Lapset puheeksi -keskustelulle, sillä lapsi on tärkein osa heidän elämäänsä. Vanhempien haastatteluiden mukaan he löysivät aikaa keskusteluun osallistumiseen järjestelemällä aikatauluja. Keskusteluun osallistumisen huoltajille mahdollisti myös esimerkiksi äitiysloma, joustava työaika sekä joustava työnantaja.

Meillä yleensäkin on se periaate, että tuo on kuitenkin meidän ykkösprioriteetti tuo lapsi, että, et kyllä yleensä järjestetään, niin, että onnistuu.

9 Johtopäätökset

9.1 Lapset puheeksi -keskustelu yhteistyön välineenä

Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, että Lapset puheeksi -keskustelu syventää varhaiskasvatuksessa työntekijöiden ja huoltajien välistä yhteistyötä. Keskustelussa molemmat osapuolet saavat jakaa omaa asiantuntemustaan sekä kokemuksiaan lapsesta (Solantaus 2018, 16). Tulosten mukaan jaetun tiedon kautta saadaan tuettua lasta parhaalla mahdollisella tavalla. Haastateltavien mukaan Lapset puheeksi -keskusteluilla oli positiivinen vaikutus uuden tiedon saantiin tai tiedon syventämiseen lapsesta ja hänen arjestaan. Voidaan todeta, että tämä mahdollistui, koska keskustelussa annettiin aikaa lapsen asioiden käsittelyyn. Tuloksista ilmeni, että suurin osa lasten huoltajista koki, että heillä on varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa avoimet ja välittömät välit. Eri huoltajilla on kuitenkin erilainen kokemus siitä, kuinka kokonaisvaltaisesti he pääsevät keskustelemaan lapsen asioista päiväkodin arjessa. Tähän vaikutti esimerkiksi tilanne, jolloin lapsi vietiin ja haettiin päiväkodista. Tulosten pohjalta voidaan todeta, että uusien asioiden esille tuleminen Lapset puheeksi -keskustelussa riippuu osaksi siitä, kuinka paljon asioista ollaan päästy keskustelemaan päiväkodin arjessa.

Opinnäytetyön tuloksista kävi ilmi, että varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien yhteistyötä tukee Lapset puheeksi -keskustelun vuoropuheluasetelma. Tämä mahdollistaa molempien näkökulmien ilmi tulemisen. Tärkeäksi koettiin

mahdollisuus jakaa keskustelussa sen verran, kun itse haluaa. Varhaiskasvatuksen työntekijöillä ja huoltajilla on oma vastuu, kokemus ja asiantuntemus lapsesta ja hänen arkipäivästään, joten näkemykset voivat erota toisistaan (Solantaus 2018, 4). Dialogissa näkyy molempien osapuolien näkemysten tasa-arvoinen käsitteleminen. Eri mieltä oleminen ja rehellisyys voivat olla osa dialogista vuoropuhelua. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38.) Lapset puheeksi -keskustelussa ei ole oikeita tai väriä vastauksia, vaan siinä kunnioitetaan kaikkien näkemyksiä. Keskusteluun osallistujat saavat itse päättää, miten paljon ja mitä asioita haluavat jakaa. (Solantaus 2018, 4, 16.) Vaikka keskustelussa saa jättää vastaamatta mihin vain kysymykseen, kaikki haastateltavat varhaiskasvatuksen työntekijät ja huoltajat vastasivat jokaiseen. Tuloksiin ja teoriaan nojautuen voidaan todeta, että tasapuolinen vuoropuhelu Lapset puheeksi -keskustelussa ja mahdollisuus olla vastaamatta kysymyksiin, joihin ei halua vastata helpottaa asioiden jakamista ja ymmärryksen muodostamista lapsesta.

Huoltajat kertoivat, että heidän mielestään Lapset puheeksi -keskustelu helpottaa vaikeista asioista keskustelua ja keskustelu myös mahdollistaisi haasteiden tai muutosten ilmi tulemisen, jos sellaisia on. Varhaiskasvatuksen työntekijän mukaan akuuttien asioiden läpikäyminen onnistuisi Lapset puheeksi -keskustelussa. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien välillä on tärkeää olla luottamuksellinen suhde, jolloin ilot ja surut on helppo jakaa (Heinonen ym. 2016, 226). Kunnioittamalla toinen toisiaan keskinäinen vuorovaikutus paranee ja asioiden esiin tuominen peittelemättä tai teeskentelemättä helpottuu. Kuuntelemalla ja keskustelemalla voidaan oppia ymmärtämään, kunnioittamaan ja hyväksymään toinen toisiaan paremmin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.) Voidaan todeta, että Lapset puheeksi -keskustelussa on erityisen tärkeää luottamuksellinen ilmapiiri, läsnäolo ja kunnioitus. Koemme sen luovan pohjaa vaikeidenkin asioiden käsittelyyn ja parantavan vuorovaikutusta.

Lapset puheeksi -keskustelussa etsitään ja jaetaan lapsen vahvuuksia ja haavoittuvuuksia. Onnistuneiden asioiden jakaminen tuo yhteistyöhön myönteistä näkökulmaa. Keskustelun toimintasuunnitelmaosiossa vahvuudet ja haavoittuvuudet siirretään konkreettisesti tuen suunniteluun. (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 35; Suomen Mielenterveysseura 2018a, 5.) Tuloksista kävi ilmi,

että varhaiskasvatuksen työntekijät ja huoltajat arvostivat keskustelussa sitä, että haavoittuvuuksien lisäksi käydään yhtä lailla läpi lapsen vahvuuksia ja keskustelussa on positiivinen näkökulma. Huoltajien kertoman mukaan tämä on tärkeää yhteistyön ja yhteisymmärryksen kannalta. Yksi huoltaja korosti myös sitä, että huoltajien tiedostaessa lapsen vahvuuden, on ne helpompi tuoda esille lapselle. Varhaiskasvatuksen työntekijän mukaan vahvuuksia saatetaan helposti pitää itsestäänselvyyksinä, mutta niitä on tärkeää muistaa tukea. Opinnäytetyön tulosten pohjalta voidaan todeta, että vahvuuksien esille tuominen Lapset puheeksi -keskustelussa tuo positiivista näkökulmaa yhteistyöhön ja samalla vahvuudet siirtyvät myös tuen suunnitteluun.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Lapset -puheeksi keskustelu toimii hyvänä työvälineenä varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien väliseen yhteistyöhön. Tuloksien ja teorian pohjalta ilmenee, että Lapset puheeksi -keskustelu helpottaa tiedon jakamista, luo dialogista keskusteluasetelmaa ja helpottaa vaikeista asioista keskustelua. Lisäksi se tuo positiivista näkökulmaa yhteistyöhön.

9.2 Lapset puheeksi -keskustelu ja lapsen kehityksen tukeminen

Opinnäytetyön haastatteluista selvisi, että Lapset puheeksi -keskustelulla voidaan tukea lapsen kehitystä suotuisaan suuntaan. Tämä onkin Lapset puheeksi -keskustelun päämääränä. (Suomen Mielenterveysseura 2018a, 3). Voidaan todeta, että tähän vaikuttava tekijä on varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä huoltajien yhteistyön syveneminen. Yhteistyön syventyessä luodaan yhteistä ymmärrystä sekä yhteisiä toimintatapoja, jotka konkretisoituvat Lapset puheeksi -keskustelun toimintasuunnitelmassa. Näin lapsen arki saadaan tukemaan juuri häntä ja hänen kehitystään, mikä osaltaan ennaltaehkäisee ongelmien syntymistä.

Lapset puheeksi -keskustelussa luodaan yhteisymmärrystä varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien välille. Lapsen kehitysympäristöjen yhteisellä toimin-

nalla tuetaan lasta kokonaisvaltaisesti. Ongelmien ilmetessä yhdessä kehitysympäristössä toinen kehitysympäristö voi kannatella lasta. (Solantaus 2018, 11.) Opinnäytetyön tuloksissa korostui, että keskustelun kautta muodostuu yhteinen ymmärrys varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja perheiden välille. Haastatteluissa pidettiin tärkeänä sitä, että tiedetään, miten lapsi käyttäytyy eri kehitysympäristöissä, sillä tavat saattavat erota toisistaan. Merkityksellisenä pidettiin sitä, että keskustellaan kattavasti molemmista näkökulmista. Työntekijän mukaan se luo perheelle kuulluksi tulemisen tunteen. He kertoivat haastatteluissa, että he pystyvät tarjoamaan ja tuottamaan tukea lapselle ja perheelle paremmin, kun tietävät perheen tilanteen. Huoltajat pitivät yhteisen ymmärryksen luomista erityisen tärkeänä silloin, kun lapsen kotona on jokin muutos tai huoli, jotta varhaiskasvatuksen työntekijät voisivat tukea lasta paremmin. Yhteisten toimintatapojen muodostamisen tärkeys näkyi huoltajien haastatteluissa. He kokivat yhteiset toimintatavat hyödyllisiksi, jotta heidän ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden toimintatavat eivät olisi ristiriidassa keskenään vaan heillä olisi yhteinen päämäärä, jonka määrittämällä tavalla toimia lapsen parhaaksi. Tulokset ja teoria tukevat ajatusta siitä, että kehitysympäristöjen yhteistyö, jota luodaan Lapset puheeksi -keskustelussa, tukee lapsen kehitystä hänen eri elämäntilanteissaan. Lisäksi voidaan todeta, että yhteisten toimintatapojen luominen mahdollistuu yhteistyön ja yhteisen ymmärryksen kautta.

Lapsella ei tarvitse olla ongelmia, jotta Lapset puheeksi -keskustelua voisi käydä (Solantaus 2018, 11–12). Ennaltaehkäisyllä voidaan pyrkiä takaamaan turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö (Hurme & Kyllönen 2014, 62). Opinnäytetyön tulosten mukaan ennaltaehkäisy koettiin yhdeksi Lapset -puheeksi keskustelun hyödyksi. Tällöin haasteisiin puuttuminen ajoissa voi estää suuremman ongelman muodostumisen. Voidaan todeta, että huoltajat ja varhaiskasvatuksen työntekijät ymmärtävät ennaltaehkäisyn tärkeyden ja kuinka se tukee lapsen kehitystä suotuisaan suuntaan.

Lapset puheeksi -keskustelun kautta pyritään luomaan lapselle tukeva arkipäivä sekä kotona että varhaiskasvatuksessa. Tuen keinot perustuvat arkipäiväiseen vuorovaikutukseen sekä rutiinien ja toimintojen merkitykseen lapsen pärjäämi-

selle vaikeissa elämäntilanteissa ja lapsen suotuisalle kehitykselle. Toimintasuunnitelmaa tehdessä pohditaan sitä, miten voitaisiin vahvistaa ja vaalia lapsen vahvuuksia sekä ratkaista haavoittuvuuksia kotona ja varhaiskasvatuksessa. (Solantaus 2018, 11–12.) Opinnäytetyön tulosten perusteella toimintasuunnitelman koettiin olevan konkreettinen väline, jolla voidaan tukea lasta tavoitteellisesti ja jonka avulla on helpompi pitäytyä sovitussa tavoitteissa. Se myös jäsentää tavoitteiden saavuttamista kotona ja varhaiskasvatuksessa. Työntekijät korostivat sen tärkeyttä, että toimintasuunnitelma tehdään myös lapsen kotiin, sillä usein varhaiskasvatuksen arjessa työntekijöille ei tule esille sitä, miten perhe toimii lapsen kanssa muissa kuin arkisissa asioissa. Huoltajien mukaan tavoitteet saavutetaan paremmin, kun työskennellään samaan aikaan kotona ja varhaiskasvatuksessa. Tulosten pohjalta voidaan sanoa, että yhteisen toimintatavan kirjaaminen konkreettisesti Lapset puheeksi -keskustelun toimintasuunnitelmaan helpottaa tavoitteiden toteuttamista.

Tuloksiin nojautuen vahvuuksien ja haavoittuvuuksien nimeäminen ja laittaminen toimintasuunnitelmaan on hyödyksi. Lapselle vahvuuksien sanallistaminen auttaa lasta voimaan hyvin ja pienelläkin kannustuksella ja myönteisellä kohtamisella voi olla suuri vaikutus (Uusitalo-Malmivaara & Vuorinen 2017, 21). Varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat vahvuuksien nimeämisen sopivan päiväkodin vahvuusvarisajatteluun. Lisäksi he kokivat saaneensa keskustelun kautta huoltajilta vinkkejä haavoittuvuuksien tukemiseen ja vahvuuksien ylläpitoon. Huoltajien mukaan vahvuuksien ja haavoittuvuuksien nimeäminen on tärkeää, koska samalla niitä tunnistetaan ja saadaan luotua yhteistä linjaa toiminnan kannalta ja lisäksi vahvuuksista kertominen lapselle vahvistaa lapsen itsetuntoa.

9.3 Lapset puheeksi keskustelu varhaiskasvatuksen arjessa

Varhaiskasvatuksessa Lapset puheeksi -keskustelu voidaan toteuttaa räätälöidysti päiväkodin toimintaan sopivaksi. Ensimmäisessä (1) vaihtoehdossa keskustelu käydään päiväkodin kaikkien lasten vanhempien kanssa sekä jatkossa lapsen elämäntilanteen muuttuessa, jos tilanne vaarantaa lapsen hyvinvointia. Toisessa (2) vaihtoehdossa kaikille vanhemmille tiedotetaan Lapset puheeksi -

keskustelusta, mutta se toteutetaan, kun kodissa tai varhaiskasvatuksessa on muutoksia tai tilanteita, jotka tuovat paineita lapsen elämään, kasvattajille tai lapsella on itsellään vaikeuksia. Kolmannessa (3) vaihtoehdossa on nähtävissä jo selviä ongelmia, kun keskustelu käydään. (Solantaus 2018, 17.)

Tulosten mukaan huolen herääminen olisi sopiva peruste pitää Lapset puheeksi -keskustelu, jolloin toimittaisiin siis toisella ja kolmannella toteutustavalla. Työntekijälle huoli voi herätä lapsen tilanteesta hänen tekemien havaintojen pohjalta, johon liittyy tunteet, tieto sekä velvoitteet koskien lasta (Eriksson & Arnkil 2012, 21). Varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan huolen ei tarvitsisi olla suuri huoli ja he myös kokivat, että suuren huolen ilmetessä tarvittaisiin mahdollisesti suurempia toimia. Opinnäytetyön tulosten mukaan Lapset puheeksi -keskustelu voisi toimia ennaltaehkäisevänä toimenä. Kun pieniinkin haasteisiin puututtaisiin ajoissa, saataisiin parhaiten tuettua lasta. Huoltajat kokivat hyväksi myös sen, että Lapset puheeksi -keskustelun ehdottaminen voisi tulla varhaiskasvatuksen työntekijältä tai perheeltä itseltään ja toivoivatkin, että pyynnön tullessa perheeltä, keskustelu voitaisiin järjestää. Osa huoltajista koki, että Lapset puheeksi -keskustelu voisi olla vuosittainen keskustelu, kuten vasu-keskustelukin.

Siirtymävaiheet koettiin haastatteluissa hyväksi vaiheeksi pitää Lapset puheeksi -keskustelu. Yhteistyön merkitys varhaiskasvatuksen työntekijän ja huoltajien välillä on erityisen tärkeää siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa tai sen sisällä tapahtuvissa siirtymissä (Opetushallitus 2018a, 34). Sekä varhaiskasvatuksen työntekijät, että huoltajat mainitsivat siirtymävaiheista lapsen aloituksen varhaiskasvatuksessa sekä lapsen siirtymisen toiseen ryhmään olevan hyvä aika keskustelulle. Huoltajien mukaan näin varhaiskasvatuksen työntekijät saisivat tietoa, siitä millainen lapsi on sekä lapsen arjesta kotona. Tuloksista ilmeni, että Lapset puheeksi -keskustelua käydessä työntekijän tulee olla ensin tutustunut lapseen, jotta pystyy keskustelemaan Lapset puheeksi -keskustelun aiheista. Useat haastateltavat kokivat, että noin puolen vuoden päästä lapsen aloitettua varhaiskasvatuksessa, olisi sopiva aika Lapset puheeksi -keskustelulle. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden mielestä keskustelu sopii kaikenikäisille lapsille.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden haastatteluissa korostui näkökulma, jossa Lapset puheeksi -keskustelu pidettäisiin vasu-keskustelun yhteydessä. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan, että vaikka tämä veisikin enemmän aikaa, niin näin saataisiin laaja-alainen tieto lapsesta ja hänen arjestaan. Kokemuksena oli myös se, että jos perheessä on paljon ongelmia, niin tällöin Lapset puheeksi -keskustelu ja vasu-keskustelu olisi hyvä pitää erillisinä, jolloin asiaa käsiteltäisiin syvemmin. Keskustelujen yhdistämistä pidettiin hyvänä, koska varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan ne täydentävät toisiaan ja lapsesta ja perheestä saa näin kokonaisvaltaisempaa tietoa. He kokivat, että tiedon kautta on puolestaan helpompaa huomioida lapset yksilöllisesti ja työskentely on tavoitteellisempaa. Hyväksi koetaan myös se, että Lapset puheeksi -keskustelun toimintasuunnitelmaosiosta voidaan suoraan siirtää tavoitteita ja keinoja lapsen vasuun. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden haastattelut osoittivat, että Lapset puheeksi -keskustelussa ja vasu-keskustelussa on jonkin verran päällekkäisyyksiä, joiden vuoksi keskustelujen yhdistäminen olisikin hyväksi, kun molemmissa keskusteluissa käsitellään tärkeitä asioita. Keskustelujen yhdistämistä pidettiin hyödyllisenä myös siksi, että näin säästettäisiin resursseja.

Tulosten pohjalta voidaan todeta, että Lapset puheeksi -keskustelu voi sopia moneen kohtaan varhaiskasvatusta. Oleellista on se, että sopiva kohta keskustelulle määräytyy siten, että se sopii päiväkodin toimintaan. Lapset puheeksi -keskusteluista tiedottamisen voi toteuttaa esimerkiksi jakamalla esitteitä perheille. Tämä mahdollistaisi perheille sen, että he saisivat halutessaan itse pyytää aikaa keskustelulle, jos he kokisivat sitä tarvitsevansa.

Koska henkilöstömitoitukselle päiväkodissa on tarkat vaatimukset, täytyy keskusteluja järjestettäessä varmistaa, että henkilömitoitus ryhmässä täyttyy ja työntekijä pystyy irtautumaan ryhmästä. Kokopäivähoidossa lapsia saa olla enintään neljä alle kolme vuotiasta tai kahdeksan yli kolme vuotiasta yhtä varhaiskasvatuksen työntekijää kohden (Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018, 1 §). Päiväkodin resurssien riittävyys pitää Lapset puheeksi -keskusteluja vaihteli ryhmien välillä. Osa ryhmistä koki ajan järjestämisen olleen helppoa, kun taas toiset kuvasivat sitä haasteelliseksi. Tuloksien mukaan Lapset puheeksi -keskustelu koettiin merkitykselliseksi ja sen toteuttamiseen oltaisiin

valmiita järjestämään aikaa päiväkodin arjessa. Keinoja ajan järjestämiselle kerrottiin olevan keskustelun priorisointi ja niiden liittäminen viikkorakenteeseen. Useat varhaiskasvatuksen työntekijät toivat esille sen, että ajan järjestämiseen toimivat samat keinot kuin vasu-keskusteluillekin, esimerkiksi lepo- ja ulkoiluajat.

Opinnäytetyön tuloksista voidaan todeta, että ajan järjestäminen voi olla haastavaa resurssien vuoksi. Keskusteluja pidettiin merkityksellisinä ja kaikki työntekijät halusivat käydä Lapset puheeksi -koulutuksen työnantajan sitä tarjotessa. Joten voidaan todeta, että toimeksiantajana olleen päiväkodin työntekijät olisivat valmiita ottamaan menetelmän käytäntöön tai ainakin kokeilemaan miten se sopii pidemmällä aikavälillä heidän arkeensa. Järjestelmällä ja suunnitteleamalla keskustelut etukäteen, ne saadaan toimimaan varhaiskasvatuksen arjessa. Kunollisella aloituksella ja hyvällä suunnittelulla sekä muokkaamalla keskustelut päiväkodin arkeen sopiviksi keskustelu saadaan siirrettyä käytäntöön. Ammatillisella työotteella Lapset puheeksi -keskustelua pitäessä välitetään positiivista kuvaa keskusteluista varhaiskasvatukseen.

10 Pohdinta

10.1 Yleisesti

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja huoltajien kokemuksia Lapset puheeksi -keskustelusta varhaiskasvatuksessa. Saimme kohdennettua tutkimuskysymykset niihin aiheisiin, jotka luultavasti mietittyvät varhaiskasvatuksen työntekijöitä Lapset puheeksi -keskustelussa. Niihin kuului toisaalta tärkeänä pitämämme aihe siitä, miten Lapset puheeksi -keskustelu tukee lapsen suotuisaa kehitystä. Toisaalta saimme myös tietoa hyvin merkityksellisistä käytännön asioista eli päiväkodin resursseista toteuttaa keskusteluja sekä sopivista toteutusajoista keskusteluille. Aiheen käsittelyn monipuolisuutta lisäsi se, että haastattelimme sekä varhaiskasvatuksen työntekijöitä että huoltajia. Koemme onnistuneemme tavoitteissamme, sillä saamamme tieto rakentui moniulotteisesti.

Teoreettisen viitekehyksen rajaamisessa oli haasteita, mutta koemme sen rakentuneen tukemaan opinnäytetyömme aihetta. Varhaiskasvatuksen tehtävän, tavoitteiden ja arvojen on tärkeää olla esillä, jotta voitaisiin ymmärtää se, että Lapset puheeksi -keskustelu on niiden mukaista ja sopii varhaiskasvatuksen kentälle. Samoin Lapsen vasun avaaminen on merkityksellistä, sillä on tärkeää, että Lapset puheeksi -keskustelu tukisi vasu-keskustelua. Lapsen suotuisan kehityksen tukemiseen liittyvät asiat esiteltiin, sillä se on tutkimuskysymyksenä ja käsitteenä laaja. Lisäksi Lapset puheeksi -menetelmä täytyi selittää kokonaisuuden sekä Lapset puheeksi -keskustelun ymmärtämiseksi. Johtopäätöksissä koimme parhaaksi yhdistää varhaiskasvatuksen työntekijöiden sekä huoltajien kokemuksia. Näin välittyi mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva Lapset puheeksi -keskustelusta varhaiskasvatuksessa. Lapset puheeksi -keskustelun teorian aiheet liittyvät ymmärrettävästi toinen toisiinsa. Tämä näkyi myös haastatteluiden tuloksissa. Haasteeksi koimme näiden aiheiden erottamisen toisistaan, eikä se olisikaan ollut täysin mahdollista, sillä niiden yhteys täytyy käydä ilmi opinnäytetyöstä. Koemme saaneemme aiheet eroteltua toisistaan niin, että ne ovat selkeästi esillä, mutta niiden vaikutukset toisiinsa näkyvät.

10.2 Toteutus ja menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyö oli pitkä prosessi, joka vaati paljon palaamista aiemmin kirjoitettuun, kriittistä tarkastelua monessa suhteessa sekä joustavaa mukautumista. Muutimme esimerkiksi tiedonkeruutapaa aiemmin suunnitellusta, jotta saisimme tutkimustulokset parhaalla tavalla aihetta tukevaksi. Alkuun aikomuksena oli kerätä tietoa kyselylomakkeen avulla, sillä näin tieto olisi mahdollisesti saatu kerättyä nopeammin. Päädyimme kuitenkin keräämään tiedon teemahaastatteluiden avulla, vaikka ajan löytyminen mietitytti. Ajat kuitenkin saatiin järjestettyä ja menetelmä tuki monipuolista tiedonsaantia muun muassa siksi, että teema-haastattelussa voi esimerkiksi esittää tarkentavia lisäkysymyksiä. Aineistonkeruussa oli muutakin pohdittavaa, sillä mietimme opinnäytetyön rajausta ja omia resurssejamme. Pohdimme, riittäisikö Lapset puheeksi -keskustelun kokemukset esimerkiksi vain lasten huoltajilta tai vain varhaiskasvatuksen työntekijöiltä, sillä yksi Lapset puheeksi -keskustelu kestää jo itsessään noin tunnin. Päädyimme

kuitenkin siihen tulokseen, että monipuolisen tiedon saaminen on aiheen kannalta tärkeää, joten otimme molemmat näkökulmat.

Opinnäytetyön prosessin aikana pidimme joka vaiheessa yhteyttä toimeksiantajana olleen päiväkodin kanssa konkreettisesti käymällä päiväkodissa sekä sähköpostin välityksellä. Ennen aineistonkeruuta teimme esitteet huoltajille Lapset puheeksi -keskustelusta, suostumuslomakkeet opinnäytetyöhön osallistumiseen, haastattelurungot ja kävimme päiväkodilla esittelemässä Lapset puheeksi -keskustelun varhaiskasvatuksen työntekijöille. Lisäksi teimme lapun, jossa oli varattavat ajat keskusteluille. Toimeksiantajana olleen päiväkodin työntekijät tukivat meitä koko prosessin ajan ja muun muassa jakoivat Lapset puheeksi -materiaalit huoltajille ennen keskustelua sekä kysyivät huoltajille sopivia keskusteluaikoja. Aineiston käsittelyssä litterointi vei paljon aikaa haastatteluja ollessa 11. Litteroitua materiaalia tuli lopulta 38 sivua. Aineistot oli litteroitu tarkasti, eikä tässä vaiheessa jätetty mitään pois, jotta niihin voitaisiin palata, jos jokin asia ei olisi selkeä. Sisällönanalyysi valikoitui aineiston analysointimenetelmäksi, koska aineistoa oli paljon ja saimme menetelmän systemaattisuuden vuoksi parhaiten selkeyttä tuloksiin. Analysoimme varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja lasten huoltajien haastattelujen tuloksia erikseen ja teimme molemmista omat luvut opinnäytetyöhön. Koimme, että se tuo läpinäkyvyyttä ja selkeyttä lukijalle siitä, mitä kokemuksia varhaiskasvatuksen työntekijöillä on ja mitä kokemuksia huoltajilla on.

10.3 Eettisyys ja luotettavuus

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa ei voida käyttää samoja keinoja luotettavuuden varmistamiseksi kuin kvantitatiivisessa eli määrällisessä, joten perinteisen luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnit eivät tule kysymykseen. Luotettavuutta laadullisissa tutkimuksissa arvioidaan sillä, kuinka tarkasti tutkimuksessa ollaan kerrottu sen eri vaiheista, kuten mitä on tehty ja kuinka tuloksiin on päästy. Aineistoa kirjoittaessa on tärkeää kuvata tarkasti tutkimuksessa käytetyt paikat, mukana olleet henkilöt, kuvaukset tapahtumista sekä kuinka tutkimus on

toteutettu. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.) Laadullisessa tutkimuksessa validius tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa tutkitaan sitä, mitä on luvattu. Validius merkitsee kuvauksen ja siihen liitettyjen tulkintojen ja selitysten yhteensopivuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160.) Opinnäytetyössä luotettavuutta kohentaa tekijöiden tarkka selostus opinnäytetyön eri vaiheista. Tarkemmat tiedot henkilöistä ja paikoista jätettiin tarkoituksella pois, että opinnäytetyöhön osallistuneiden anonymiteetti säilyy. Virheiden syntyä opinnäytetyön teossa pyrittiin välttämään sisäistämällä aihe hyvin ja suunnittelemalla opinnäytetyön eri vaiheet etukäteen.

Tutkimuksissa luotettavuutta lisää hyvin tehty haastattelurunko ja se, että kaikki tutkimukseen osallistuneet sisäistävät siinä toteutettavan haastattelun ja ymmärtävät sen samalla tavalla. Luotettavuuden kannalta on tärkeää, että kaikkia mukana olleita on haastateltu ja että haastattelut kuuluvat hyvin tallenteista. Haastattelujen jälkeen aineiston litterointi tulee aloittaa niin nopeasti kuin mahdollista. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 184.) Luotettavuuden pohtiminen kulki mukana koko opinnäytetyön ajan. Esimerkiksi haastattelurunko ja haastattelutilanteet mietittiin etukäteen, jotta epäselvyyksiltä ja virheiltiltä vältyttäisiin. Emme nauhoittaneet haastatteluja esimerkiksi omilla puhelimillamme vaan lainasimme erillisen nauhurin, jotta haastattelut pysyisivät mahdollisimman varmasti suojattuina. Nauhurin toimivuus tarkastettiin aina ennen haastatteluja ja litterointi tapahtui nopeasti haastattelujen jälkeen. Haastattelut huoltajille pidettiin heti Lapset puheeksi -keskusteluiden ja varhaiskasvatuksen työntekijöille myöhemmin erikseen sovittuina aikoina. Tämä oli ainoa ratkaisu päiväkodin resurssit huomioiden. Varhaiskasvatuksen työntekijät olivat näin ollen saaneet prosessoida keskustelua ja sen toimivuutta pidempään. Hyötynä haastattelujen pitämisessä myöhemmin oli se, että osa varhaiskasvatuksen työntekijöistä oli nähnyt toimintasuunnitelmaan kirjattuja konkreettisia toimia päiväkodin arjessa. Emme kuitenkaan koe, että haastattelun ajankohdalla olisi ollut suurta merkitystä tuloksiin, sillä jos konkreettisia vaikutuksia haluaisi tutkia, täytyisi Lapset puheeksi -keskustelujen ja haastattelujen välissä olla paljon enemmän aikaa.

Aineistonkeruuprosessi on hyvä kuvata kokonaisuutena. Se käsittää aineistonkeruupaikan sekä olosuhteiden kuvailun, haastatteluihin käytetyn ajan, mahdolliset häiriötekijät sekä virhetulkinnat haastatteluissa ja tutkijan itsearvioinnin

tilanteesta. Tulosten tulkinnassa tutkijan tulee punnita vastauksia ja saattaa niitä teoreettisen tarkastelun tasolle. Työssä on tärkeää perustella se, miten tulkintoja esitetään ja mihin päätelmät perustuvat. (Hirsjärvi ym. 2009, 232–233.) Opinnäytetyöhön koko aineistonkeruuprosessi kuvattiin tarkasti.

Olennainen osa opinnäytetyön tekoa on lähdekriittisyys (Alasuutari 2011, 95). Käytimme opinnäytetyössämme lähteitä, joista löysimme totuudenmukaista ja ajankohtaista tietoa. Tiedon ajankohtaisuus nousi esille useaan otteeseen opinnäytetyötä tehdessämme. Tärkeänä pidimme, että opinnäytetyössä käytetyt lait ja termit ovat ajankohtaisia. Lapset puheeksi -teoria täytyi ottaa menetelmän lo- kikirjoista sekä aihetta käsittelevästä artikkelista ja raportista, sillä teoriatietoa aiheesta ei löytynyt muualta. Teoriaa käsitellessä mietimme tarkkaan mitä lähteitä käytämme.

Anonymiteetti sekä salassa pidettävät tiedot ovat tärkeässä asemassa opinnäytetyössämme. Kirjoitimme salassapitosopimuksen päiväkodin kanssa, ennen Lapset puheeksi -keskusteluja ja haastatteluita. Anonymiteetin tiukkuus määräytyy sen mukaan, mitä arkaluontoisempi aihe on (Eskola & Suoranta 1998, 57). Lapset puheeksi -keskusteluissa voi olla todella arkaluontoisia asioita, joten keskustelujen sisältö pidetään keskusteluun osallistuvien henkilöiden välisenä. Opinnäytetyössämme ei käsitellä tietoja käydyistä keskusteluista, vaan kokemuksia Lapset puheeksi -keskusteluun osallistumisesta ja sen hyödyllisyydestä. Tutkimusainestoa käsittelevät ainoastaan opinnäytetyöntekijä, sen arkaluontoisuuden vuoksi. Tallenteet ja litteroinnit hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua.

Opinnäytetyöhön osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen. Myös Lapset puheeksi -keskusteluun osallistuminen perustuu aina vapaaehtoisuuteen. On eettisesti tärkeää antaa huoltajien itse päättää osallistumisestaan. Ennen huoltajien suostumusta opinnäytetyöhön osallistumiseen ja Lapset puheeksi -keskusteluun heille jaettiin esitteet, jossa kerrottiin opinnäytetyöstä ja Lapset puheeksi -keskustelusta. Opinnäytetyötä varten käytävään Lapset puheeksi -keskusteluun ja sen jälkeen olevaan haastatteluun suostuttuaan he saivat haastattelukysymykset sekä Lapset puheeksi lokikirjan päiväkodin työntekijöiltä, jonka

kautta pystyivät tutustumaan etukäteen keskusteluun ja siinä käytäviin kysymyksiin. Jälkikäteen kävi ilmi, että yksi perhe ei ollut saanut materiaaleja ennen Lapset puheeksi -keskusteluun osallistumista. Ennen haastattelua huoltajille kerrottiin vielä käytävästä Lapset puheeksi -keskustelusta ja siitä ettei hänen ole pakko vastata kaikkiin siinä esitettyihin kysymyksiin. Ennen haastattelun aloitusta huoltajilta ja varhaiskasvatuksen työntekijöiltä kysyttiin lupa haastattelun nauhoittamiseen. Opinnäytetyöhön osallistuneilla on mahdollisuus tutustua opinnäytetyöhön sen valmistuttua.

Eettisesti tärkeää Lapset puheeksi -keskustelussa on, että huoltajat saavat tuoda keskusteluun oman asiantuntemuksensa, sillä he tuntevat lapsensa parhaiten. Huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden keskustellessa lapsesta on paikalla kaksi asiantuntijaa. Keskustelussa asetelma on kaikkien kesken tasavertainen, ketään ei syyllistetä ja molemmat osapuolet kunnioittavat toisiaan. (Solantaus 2015, 2.) Erilaisten näkemykset lapsen tilanteesta ovat hyväksytyjä, eikä kysymys ole ”oikeasta” tai ”väärästä”, vaan erinäkökulmista. (Solantaus 2018, 4.) On myös eettisesti tärkeää, että lapsen osallisuus tulee toteutettua, sillä varhaiskasvatuksessa keskustelu käydään vain huoltajan ja varhaiskasvatuksen työntekijän kesken. Lapsen osallisuus toteutuu keskustelemalla lokikirjan teemoista lapsen kanssa sekä varhaiskasvatuksessa että kotona ennen Lapset puheeksi -keskustelua. Toteuttamisen lisäksi tehdystä toimintasuunnitelmasta keskustellaan lapsen kanssa, sillä hänellä saattaa olla siihen lisää ideoita ja hän on sen toteutuksessa mukana. (Solantaus 2018, 12.)

10.4 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusideat

Opinnäytetyö tuo monipuolista tietoa Lapset puheeksi -keskustelusta toimeksiantajana olevalle päiväkodille. He ovat päässeet tutustumaan uuteen menetelmään, joka on vasta tulossa Siun Soten alueelle. Varhaiskasvatuksessa menetelmää vasta testataan ylipäätään, joten he ovat olleet ensimmäisten joukossa kokeilemassa, miten menetelmä toimii siellä. He saivat myös ensikosketuksen menetelmään osallistumalla Lapset puheeksi -keskusteluihin ja kaikki haastatellut varhaiskasvatuksen työntekijät kertoivatkin osallistuvansa Lapset puheeksi -

koulutukseen, jos työnantaja heille sitä tarjoaisi. Annamme siis opinnäytetyön kautta toimeksiantajana olleelle päiväkodille tietoa ja kokemuksia Lapset puheeksi -keskustelusta varhaiskasvatuksessa, jolloin he voivat itse valita tarjoavatko työntekijöille mahdollisuutta kouluttautua ja ottavatko keskustelut käyttöön kyseisessä päiväkodissa.

Jos toimeksiantajana ollut päiväkotitoiminta päättää kouluttaa työntekijöitään, on mahdollista, että Lapset puheeksi -keskustelun käyttö ja tieto siitä siirtyy myös muihin päiväkotitoimintoihin. Lisäksi voimme itse hyödyntää opinnäytetyöstä saamaamme tietoa Lapset puheeksi -keskustelusta ja käyttää sitä tulevaisuudessa työelämässä ja viedä tietoa keskustelusta myös näin eteenpäin. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöstä on hyötyä meille, päiväkodeille sekä Lapset puheeksi -menetelmälle.

Jatkotutkimusideana voisi tutkia, tuleeko esimerkiksi yksityiseltä ja kunnalliselta puolelta samankaltaisia tuloksia Lapset puheeksi -keskustelun hyödyistä lapsen suotuisalle kehitykselle, päiväkotien resursseista pitää keskusteluja sekä sopivista toteutusajoina keskusteluille. Lisäksi olisi hyvä tutkia Lapset puheeksi -keskustelun pitkäaikaisempia vaikutuksia lapsen suotuisalle kehitykselle sekä varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja perheiden yhteistyölle varhaiskasvatuksessa.

10.5 Ammatillinen kasvu ja kehitys

Opinnäytetyön aihe valikoitui meille käytyämme Lapset puheeksi -koulutuksen. Aihe herätti mielenkiintomme ja halusimme tutustua siihen lisää. Päätöksentekoa aiheesta helpotti myös Lapset puheeksi -keskustelun ajankohtaisuus ja se, ettei varhaiskasvatuksen näkökulmasta ollut paljoa tutkittua tietoa eikä tehtyjä opinnäytetöitä. Aihe oli merkityksellinen myös oman ammatillisen kasvumme kannalta, sillä Lapset puheeksi -keskustelujen kautta yhteistyömme varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa sekä huoltajien kanssa vahvistui. Saimme varmuutta toimia käsitellen haasteellisiakin asioita heidän kanssaan. Keskuste-

luissa ja haastatteluissa pyrimme luomaan mahdollisimman avointa ja rentoa ilmapiiriä esimerkiksi tilavalinnoilla sekä omalla ulosannillamme ja koemme onnistuneemme tässä.

Itse Lapset puheeksi -menetelmä on laaja kokonaisuus ja meidän piti sisäistää sen käyttäminen varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön kautta saimme tutustua varhaiskasvatuksessa käytettävään Lapset puheeksi -keskusteluun tarkemmin, sillä käymässämme koulutuksessa sen pitämistä käsiteltiin vain vähän. Lapset puheeksi -koulutuksessa pidimme keskusteluja käyttäen erilaisten palveluiden lokikirjaa. Opinnäytetyössä käytettiin puolestaan varhaiskasvatuksen lokikirjaa, jota emme olleet käyttäneet ennen opinnäytetyötä. Erilaisten palveluiden lokikirjassa keskustelut on jaoteltu ikäkausien mukaan, kun taas varhaiskasvatuksen lokikirjassa on kaikille sama runko. Meille tärkeää oli oppia käyttämään Lapset puheeksi -keskustelua luontevasti ja ammattitaitoisesti ja koemme onnistuneemme tässä. Käytännössä testaaminen toi meille siis varmuutta käyttää Lapset puheeksi -keskustelua varhaiskasvatuksessa. Lisäksi opimme paljon lisää menetelmästä ja siitä, miten se toimii työkentällämme.

Parhaillaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma muuttuu tutkimuksen edetessä. Tällöin saavutetaan ainakin osittain ilmiöiden prosessiluonne. (Eskola & Suoranta 2014, 15–16.) Opinnäytetyöntekoprosessi ei mennyt kokonaan alkuperäisen suunnitelman mukaan ja opimme mukautumaan sen vaatimalla tavalla. Tärkeintä meille oli tehdä jokainen osa niin, että ne tukisivat opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin vastaamista parhaalla tavalla. Koko opinnäytetyöntekoprosessi, jota kävimme läpi aikaisemmassa luvussa, kehitti meitä monista eri näkökulmista katsottuna.

Lähteet

- Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Eriksson, E. & Arnkil, T. 2012. Huoli puheeksi. Tampere: Stakes.
- Eskola, J. & Suoranta J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Haapalahti, H., Niemelä, E. & Vuorma, J. 2016. Lapset puheeksi -menetelmä terveydenhoitajien työssä äitiys- ja lastenneuvolassa Pohjois-Pohjanmaalla.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111943/Opinnaytetyo_Haapa-lahti_Niemela_Vuorma.pdf?sequence=1. 19.9.2018.
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press 2008.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hotulainen, R. 2005. Lapsen vahvuuden tukeminen: uskomukset älykkyydestä ja lahjakkuudesta osana oppimista. Kontu, E. & Suhonen, E. (toim.). Teoksessa Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus. 137-147.
- Hurme, K. & Kyllönen, T. 2014. Turvassa!. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Joensuun kaupunki 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Joensuun seudun varhaiskasvatussuunnitelma.
<https://peda.net/joensuu/jsv1/jsvjkt2/jsvjktl/jsvjkt:file/download/954765fa2366f150d5fde4b14fc99845f71a879c/Joensuun%20vasu.pdf>. 5.12.2018.
- Joensuun kaupunki. 2018. Pöytäkirja Sosiaali- ja terveystieteiden neuvottelukunta.
<http://webdynasty.jns.fi/djulkaisu/kokous/20181507.PDF>. 28.8.2018.
- Juntunen, M., Jurvelin, K., Pirskanen, E. & Pyrrö, M. 2017. Kouluterveydenhoitajien kokemuksia Lapset puheeksi -menetelmän käytöstä.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/130984/Juntunen_Milla%20Jurvelin_Katja%20Pirskanen_Essi%20Pyrrö_Milla.pdf?sequence=1. 19.9.2018.
- Kallunki, H., Niemelä, M., Ala-Aho, B., Savela, S. & Pesonen, K. 2015. Raahan seudulla lapsia ja perheitä tuetaan peruspalvelujen kautta. Rimpelä, M. & Rimpelä, M. (toim.). Teoksessa Säästöjä lapsiperheiden palveluremontilla. Helsinki. 89–96. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2015/11/LIITERAPORTTI_1.pdf. 17.9.2018.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Stakes.
 Lastensuojelulaki 2007/417.
- Montonen, M. & Piispa, J. 2017. Kokemuksia Lapset puheeksi -varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluista Peitsarin päiväkodissa.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/128362/Oppari.pdf?sequence=1>. 19.9.2018.

- Uusitalo-Malmivaara, M. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Jyväskylä: PS-kustannus.
- Uusitalo-Malmivaara, M. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta 753/2018.
- Varhaiskasvatustilaki 540/2018.
- Välivaara, C. 2008. Lapsilähtöisiä vuorovaikutuksen välineitä. Teoksessa Ketola, J. (toim.). Menetyksistä mahdollisuuksiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 77–82.

Toimeksiantosopimus



OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS
Tämä sopimus soveltuu käytettäväksi ainoastaan sellaisten opinnäytetöiden yhteydessä,
joita toteutetaan ammattikorkeakoulun ulkopuolisen rahoituksen hankkeessa.

Toimeksiantaja	Nimi (esim. yritys) [REDACTED]	
	Yhteystiedot (yhteyshenkilö, puhelin, sähköposti) [REDACTED]	
	Työn aihe <i>Lapset puheeksi -menetelmän käyttö varhaiskasvatuksessa</i>	
Tekijä	Nimi <i>Nina Behm ja Jatta Kauppinen</i>	Opiskelijanumero <i>1501263 ja 1601192</i>
	Katuosoite [REDACTED]	Postinumero <i>80200</i> Postitoimipaikka <i>Joensuu</i>
	Puhelin 0 [REDACTED]	Sähköpostiosoite <i>1501263@edu.karelia.fi</i> <i>1601192@edu.karelia.fi</i>
	Suoritettava tutkinto <i>Sosionomi AMK</i>	Ryhmätnus <i>STINUS15B-STINUS15A</i>
Karelia-amk	Yhteyshenkilön nimi (Ohjaaja) <i>Antti Raekopi ja Kirsi Lindlöf</i>	Tehtävänimike <i>opettaja</i>
	Toimipaikka ja osoite <i>Karelia-ammattikorkeakoulu Tikkariinne 9, 80200 Joensuu</i>	
	Puhelin [REDACTED]	Sähköpostiosoite <i>antti.raekopi@karelia.fi</i> <i>kirsi.lindlof@karelia.fi</i>
Hanke	Opinnäytetyö liittyy seuraavaan Karelia-amk:n ulkopuolisen rahoituksen hankkeeseen (hankkeen nimi, hankenumero, rahoituslähde/-ohjelma):	
	Toimeksiantosopimuksen ehdot	
Ohjaus	Ohjaaja valvoo työtä ammattikorkeakoulun puolesta ja antaa työn edellyttämiä ohjeita ja neuvoja. Ammattikorkeakoulu ja Ohjaaja eivät ole konsulttivastuussa työstä.	
Dokumentointi	Karelia-amk:ssa toteutetaan avointa toimintakulttuuria, mikä tarkoittaa, että myös opinnäytetöiden aineistot ja tulokset avataan soveltuvin osin erillisen ohjeistuksen mukaisesti (ml. avoin julkaiseminen). Työstä laaditaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeen mukainen kirjallinen raportti, joka julkaistaan sähköisessä muodossa Theseus-verkkokirjastossa tai josta toimitetaan yksi kansitettu kappale ammattikorkeakoulun kirjastoon. Työ arkistoidaan Karelia-amk:n kirjastoon sähköisessä muodossa.	
Oikeudet	Opinnäytetyö toteutetaan Karelia-amk:n ulkoisella rahoituksella toteutettavan hankkeen yhteydessä. Tekijä ja Ohjaaja luovuttavat Toimeksiantajalle ja Karelia-amk:lle ulkoisella rahoituksella toteutettuihin aikaansaamiinsa tuloksiin sellaiset oikeudet, jotka Karelia-amk on sitoutunut pitämään itsellään tai luovuttamaan edelleen Karelia-amk:n solmimissa rahoitus- ja yhteistyösopimuksissa. Kyseiset tulosten omistus- ja immateriaali-oikeuksia koskevat sopimusehdot on toimitettu Tekijälle ja Ohjaajalle tiedoksi ja allekirjoittamalla tämän sopimuksen he hyväksyvät ne itseään sitoviksi. Ellei toisin sovi, ei kyseisten oikeuksien luovutuksesta makseta korvauksia. Mikäli edellä mainitut sopimusehdot eivät sitä nimenomaisesti estä, opinnäytetyön tekijälle jää kuitenkin aina rinnakkaiset käyttöoikeudet opinnäytetyöhön muunteluoikeuksin.	
Keksinnöt	Jos Tekijä on osallisena keksintöön, joka patentoidaan, mainitaan hänet yhtenä keksijöistä. Mahdollisesta keksintökorvauksesta sovitaan erikseen noudattaen ensisijaisesti Toimeksiantajan tai sen puuttuessa ammattikorkeakoulun keksintöohjeen linjauksia. Opinnäytetyön tai sen osan julkaiseminen tai hyödyntäminen ei saa vaarantaa sen tai sen osan suojaamista patentilla tai hyödyllisyysmallilla.	
Vastuut	Opinnäytetyön tulos toimitetaan sellaisena kuin se on. Tekijä tai ammattikorkeakoulu eivät anna tulokselle takuuta eivätkä vastaa sen soveltuvuudesta toimeksiantajan tarpeisiin. Sopijapuolet ovat vastuussa toisilleen sopimusrikkomuksen aiheuttamista välittömistä vahingoista. Vastuun syntyminen edellyttää tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella aiheutettua sopimusrikkomusta.	
Lisäksi sovitaan		
Salassapito	Ohjaajalla ja opinnäytetyön Tekijällä on salassapitovelvollisuus työn aikana esille tulleisiin luottamuksellisiin asioihin kolmen vuoden ajan toimeksiannon päättymisestä lukien. Toimeksiantajan tulee tarkistaa, että julkaistava opinnäytetyö ei sisällä salassa pidettävää aineistoa. Tarvittaessa käytetään erillistä salassapitosopimusta.	
	Tätä sopimusta on laadittu kolme (3) samansisältöistä kappaletta, yksi (1) kullekin sopimuksen osapuolelle. Sopimus perustuu ammattikorkeakoulun hyväksymään opinnäytetyösuunnitelmaan ja se astuu voimaan allekirjoitushetkellä.	
	Paikka ja päivämäärä <i>11.10.2018 Joensuu</i>	Allekirjoitus <i>[REDACTED]</i>
Toimeksiantaja	[REDACTED]	
Tekijä	<i>Nina Behm / Jatta Kauppinen</i>	
Karelia-amk	<i>Joensuu 16.10.2018</i>	<i>Nina Behm / Jatta K.</i> <i>[REDACTED]</i> <i>ANTTI RAEKOPI</i>

Tutkimuslupahakemus



TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

(käytetään, kun tutkimusta/kyselyä tehdään Karelia-amk:n ulkopuoliselle taholle)

Haen/haemme lupaa suorittaa opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus

Opinnäytetyön aihe: Lapset puheeksi -menetelmän käyttö
varhaiskasvatuksesta

Tutkimuksen toteutuspaikka/-yksikkö:



Tutkimuksen:

a) kohde/kohdejoukko: lasten huoltajat ja päiväkodin työntekijät

b) aineiston keruumenetelmä: haastattelu

c) aineiston keruun ajankohta: lokakuu - joulukuu 2018

Opinnäytetyön tekijä/t:

Nina Behm
Nina Behm

Jatta Kauppinen
Jatta K

Opinnäytetyön ohjaaja/t:

Antti Raekorpi
Antti Raekorpi

Kirsi Lindlöf
Kirsi Lindlöf

Työelämäohjaaja:



11.10.2018



LIITTEET: - tutkimussuunnitelma
- toimeksiantosopimus

Esite huoltajille



LAPSET PUHEEKSI- KESKUSTELU

Lapset puheeksi -keskustelulla tuetaan lapsen suotuisaa kehitystä ja ennaltaehkäistään mahdollisten ongelmien syntymistä. Keskustelussa kartoitetaan lapsen arkea. Keskusteluun osallistuu lapsen huoltaja tai huoltajat sekä varhaiskasvatuksesta lapselle tuttu aikuinen. Keskustelun avulla tuetaan lasta hänen eri kehitysvaiheissaan ja elämäntilanteissaan. Lapsen suotuisaa kehitystä voidaan tukea muun muassa arkipäiväisen vuorovaikutuksen, toimintojen ja rutiinien kautta. Keskustelu tapahtuu osallistujia kunnioittaen, yhteistyötä syventäen ja lapsen etua ajatellen.

Vanhemmat tuntevat lapsensa parhaiten ja kertovat keskustelussa oman asiantuntemuksensa, kun taas varhaiskasvatuksen työntekijä kertoo lapsen arjesta päiväkodissa. Me toimimme poikkeuksellisesti keskustelun pitäjinä. Keskustelussa käydään läpi lapsen elämäntilannetta kotona, varhaiskasvatuksessa ja vapaa-ajalla, jonka jälkeen tunnistetaan näistä vahvuudet ja haavoittuvuudet. Jokaisesta teemasta keskustellaan sekä kodin että varhaiskasvatuksen näkökulmasta, mikä rakentaa yhteistä ymmärrystä lapsesta. Ymmärrys auttaa ratkaisujen pohtimisessa ja sen pohjalta tehdään toimintasuunnitelma kotiin ja varhaiskasvatukseen. Toimintasuunnitelmassa mietitään kuinka vahvistaa ja vaalia lapsen elämän tärkeitä vahvuuksia ja etsitään ratkaisuja haavoittuvuuksien ratkaisemiseksi.

Hei!

Olemme kaksi Karelia-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijää. Teemme opinnäytetyötä **Lapset puheeksi -keskustelusta ja sen hyödyistä varhaiskasvatuksessa. Keskustelut teemme päiväkotit X:n vanhemmille ja toivoisimmekin, että pääsisit osallistumaan keskusteluun ja näin auttamaan meitä opinnäytetyössämme!**

Terveisin: Jatta & Nina

YHTEISTYÖ

LUOTTAMUKSELLISUUS

VAPAAEHTOISUUS

OSALLISUUS

KAIKILLE PERHEILLE

YHDESSÄ VARMISTAMME
LAPSELLESI TOIMIVAN
ARJEN!

Suostumuslomake

20.9.2018

Suostumus opinnäytetyöhön osallistumiseen

Teemme opinnäytetyötä Lapset puheeksi –keskustelun hyödyllisyydestä varhaiskasvatuksessa. Keskustelua hyödynnetään varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluissa. Käydyt asiat jäävät asianomaisten välisiksi ja mahdolliset kirjalliset muistiinpanot hävitetään keskustelun jälkeen. Opinnäytetyöhön ei tule perheiden henkilökohtaisiin asioihin liittyviä tekstejä, vaan tietoa keskustelun sopivuudesta varhaiskasvatukseen. Lapset puheeksi –keskustelun kysymykset sekä haastattelun kysymykset annetaan perheille etukäteen. Keskusteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja keskustelun aikana on mahdollista olla vastaamatta kysymyksiin, joihin ei halua vastata.

Allekirjoittamalla tämän lomakkeen ilmaisen haluni osallistua Lapset puheeksi –keskusteluun sekä haastatteluun keskustelun hyödyllisyyttä koskien.

Päivämäärä ja paikka

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Teemahaastattelurunko varhaiskasvatuksen työntekijöille

Haastattelurunko varhaiskasvatuksen työntekijöille:

1. Lapset puheeksi -keskusteluun osallistuminen

- Miltä Lapset puheeksi -keskusteluun osallistuminen tuntui?
- Miten käyttökelpoiselta Lapset puheeksi -keskustelu tuntui?

2. Resurssit

- Miten ajan järjestäminen Lapset puheeksi -keskusteluun onnistui?
- Millaisin keinoin on mahdollista järjestää aika Lapset puheeksi -keskusteluille päiväkodin arjessa?

3. Yhteistyö

- Muuttiko Lapset puheeksi -keskustelu vuorovaikutusta lapsen huoltajien kanssa?
Jos KYLLÄ, miten? Jos EI, miksi?
- Miten Lapset puheeksi -keskustelu tuki varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelua?
- Mitä uutta Lapset puheeksi -keskustelu toi varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluun?

4. Hyöty lapselle ja huoltajille

- Mitä hyötyä Lapset puheeksi -keskustelusta on lapsen suotuisan kehityksen tukemiseksi?
- Mitä hyötyä Lapset puheeksi -keskustelusta on lapselle ja hänen perheelleen?
- Millaista hyötyä konkreettisen toimintasuunnitelman tekemisestä oli?
- Milloin olisi sopivin aika toteuttaa keskustelu? (esimerkiksi: huoli, tietyn ikäisenä, uusi lapsi...)

Teemahaastattelurunko lapsen huoltajille

Haastattelurunko lapsen huoltajille:

1. Lapset puheeksi -keskusteluun osallistuminen

- Miltä Lapset puheeksi -keskusteluun osallistuminen tuntui?
- Millaisin keinoin on mahdollista järjestää aika Lapset puheeksi -keskusteluille päiväkodin arjessa?
- Miten koit Lapset puheeksi - keskusteluun käytetyn ajan ja miten löysit aikaa keskusteluun osallistumiseen?

2. Yhteistyö

- Muuttiko Lapset puheeksi -keskustelu vuorovaikutusta päiväkodin henkilöstön kanssa? Jos KYLLÄ, miten? Jos EI, miksi?
- Miten Lapset puheeksi -keskustelu tuki varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelua?
- Mitä uutta Lapset puheeksi -keskustelu toi varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluun?

3. Hyöty lapselle ja huoltajille

- Mitä hyötyä Lapset puheeksi -keskustelusta on lapsen suotuisan kehityksen tukemiseksi?
- Mitä hyötyä koit, että Lapset puheeksi -keskustelusta on Lapsellenne ja perheellenne?
- Millaista hyötyä konkreettisen toimintasuunnitelman tekemisestä oli?
- Milloin olisi sopivin aika toteuttaa keskustelu? (esimerkiksi: huoli, tietyn ikäisenä, uusi lapsi...)

Esimerkki analyysipolusta

Esimerkki analyysistä: Alkuperäisilmaukset pelkistetyiksi ilmauksiksi ja niistä alaluokiksi

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<p>Se että tulee tosi niinku laaja-alaisesti käyty läpi näitä tuota näitä elämäntilanteen osia.</p> <p>No kokonaisvaltainen näkemys perheen tilanteesta.</p>	<p>Käydään perheen tilannetta laaja-alaisesti läpi.</p> <p>Saadaan kokonaisvaltainen näkemys perheen tilanteesta.</p>	<p>Kokonaisvaltainen näkemys perheen tilanteesta</p>
<p>Täähän on aika kattava tää keskustelu, et jos siellä onki joku semmonen mitä ei oo vaikka kotona huomattu tai päiväkodissa huomattu, niin tässä se tulee esille. Jos on joku asia mitä olettaa, että lapsi käyttäytyy ehkä samalla tavalla kun päiväkodissa, niin sit jos tuleeki et eiks se ookkaan niin.</p> <p>Sitä semmosta niinku yhteyttä sitte meijänki kans, että on niinku tavallaan sit semmonen yhteinen näkemys ja sit tässä saa aika hyvin avattua sitä omaa perhekuvioo ja sitä, et millast siellä niinku sen lapsen kanssa kotona on.</p> <p>Vanhempi ehkä ymmärtää sitä lasta täällä päiväkodissa, et jotku lapset käyttäytyy vaikka ihan eri tavalla päiväkodissa kun kotona.</p> <p>Vanhempi ymmärtää ehkä enempi sitä, et minkälainen se (lapsi) on täällä päiväkodissa: mitä hän tekee ja minkälainen hän on, koska monesti tulee ilmi, et se on hyvin erilainen kotona. Ja sitten sekin, että me osataan ottaa huomioon täällä kaikki asiatki, ku on vanhemman kanssa keskusteltu.</p>	<p>Lapset puheeksi - keskustelussa voi tulla ilmi eroavaisuuksia lapsen käytöksessä kotona ja varhaiskasvatuksessa.</p> <p>Varhaiskasvatuksen työntekijän ja perheen välille tulee yhteys ja perheen tilanne avautuu työntekijälle.</p> <p>Vanhemman ymmärrys lapsen käytöksestä eri kehitysympäristöissä laajenee.</p> <p>Vanhemman ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden ymmärrys lapsesta kasvaa ja varhaiskasvatuksen työntekijät osaavat toimia lapsen kanssa paremmin.</p>	<p>Lapsen erilainen käyttäytyminen eri kehitysympäristöissä</p>

<p>Jos on nyt vaikka joku huolilapsi, nii sitte tommone keskustelu jos vanhemmat siihen suostuu, nii antas meillekki sitä informaatioota, että miten se niinku toimii se perhe ja lapsen asema siellä. Yleensä saattaa käydä niin, et me tietään vaan ihan vähän eikä oikeen tietä niinku mitä siellä kotona tapahtuu.</p> <p>Ruppee miettimään semmosia asioita jotka menee hyvin, niin pitää niitä itsestäänselvyytenä. Et sit ku miettii et niitäkin voi vielä lisätä ja muuttaa paremmaks nii se et se niinku keinoja niille vahvuuksille.</p> <p>Se äiti sai keroa sen verran mitä halusi ja nostaa niitä asioita mitä hän halusi, jollonka se viesti sitten siirtyy meille ja pystytään sitä tukemaan sitä perhettä.</p>	<p>Lapset puheeksi - keskustelussa voi selvitä huoli ja tiedon kautta voidaan tukea perhettä.</p> <p>Tiedostamalla lapsen vahvuudet, niitä voidaan tukea.</p> <p>Lapset puheeksi - keskustelussa huoltaja saa kertoa mitä haluaa. Tulleilla tiedoilla varhaiskasvatuksen työntekijä pystyy tukemaan perhettä.</p>	<p>Saadulla tiedolla voidaan paremmin tukea perhettä</p>
<p>Jos perheessäkin on joku semmonen tilanne, että on vaikka ollu kiire paljon. Nii se että se vanhempiki pysähtyy (Lapset puheeksi - keskustelussa) miettimään sitä lasta.</p> <p>Tulevat kuulluksi</p>	<p>Perhe tulee kuulluksi, kun pysähdytään miettimään lasta.</p> <p>Perhe tulee kuulluksi.</p>	<p>Perheen kuulluksi tuleminen</p>

Esimerkki analyysistä: Alaluokat yläluokiksi

Alaluokka	Yläluokka
<p>Kokonaisvaltainen näkemys perheen tilanteesta</p> <p>Lapsen erilainen käyttäytyminen eri kehitysympäristöissä</p>	<p>Yhteinen ymmärrys</p>
<p>Saadulla tiedolla voidaan paremmin tukea perhettä</p> <p>Perheen kuulluksi tuleminen</p>	<p>Perheen tukeminen</p>

Esimerkki analyysistä: Yläluokat pääluokiksi ja niistä yhdistäväksi luokaksi

Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
<p>Yhteinen ymmärrys</p> <p>Perheen tukeminen</p>	<p>Lapsen suotuisan kehityksen tukeminen</p>	<p>Kokemuksia Lapset puheeksi –keskustelusta varhaiskasvatuksessa</p>
<p>Yhteistyö ennen Lapset puheeksi –keskustelua</p> <p>Koetut muutokset Lapset puheeksi –keskustelun jälkeen</p> <p>Lisääntynyt tieto</p>	<p>Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä</p>	
<p>Lapsikohtaisuus</p> <p>Kokonaisvaltainen ymmärrys lapsen ja perheen tilanteesta</p> <p>Yhteisymmärrys</p> <p>Vuoropuhelu varhaiskasvatuksen työntekijän ja huoltajan välillä</p> <p>Avoin ilmapiiri</p> <p>Materiaalin jakaminen etukäteen</p> <p>Tärkeäksi koetut osa-alueet</p>	<p>Tärkeäksi koetut asiat Lapset puheeksi – keskustelussa</p>	
<p>Sopiva ajankohta Lapset puheeksi -keskustelulle</p> <p>Keinot Lapset puheeksi - keskustelun järjestämiseen</p> <p>Lapset puheeksi - keskustelun rakenne ja siitä löytyvät teemat</p> <p>Luonnollinen keskustelutilanne</p>	<p>Lapset puheeksi – keskustelun järjestäminen varhaiskasvatuksessa</p>	